

Diak

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU D TYÖPAPEREITA 42

Pekka Launonen

KIRKON TYÖNTEKIJÄKSI

KASVAMASSA

Pekka Launonen

KIRKON TYÖNTEKIJÄKSI KASVAMASSA

Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio,
osaaminen ja identiteetti vuosina 2004–2006.

**Kasvu kirkon työntekijäksi –hanke
2. tutkimusraportti**

**Diakonia-ammattikorkeakoulu
Helsinki
2007**

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA

D Työpapereita 42

Julkaisija: Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sarjan toimittaja: Mervi Kivirinta

Tekijä: Pekka Launonen

Taitto: Roope Lipasti

ISBN 978-952-493-033-8 (nid.)

ISBN 978-952-493-034-5 (pdf)

ISSN: 1458-3674

Juvenes Print Oy

Tampere 2007

TIIVISTELMÄ

Launonen, Pekka: Kirkon työntekijäksi kasvamassa. Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyön-ohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti vuosina 2004–2006. Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke. 2. tutkimusraportti.

Kasvu kirkon työntekijäksi on tutkimus- ja kehittämishanke, jossa selvitetään kirkon työhön suuntautuvien diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillisen identiteetin muodostumista koko koulutuksen ajan vuosina 2004–2008. Tutkimuksen kohteena ovat Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijat. Tämän tutkimuksen aineistoina olivat seurantatutkimuksen toinen ja kolmas kysely, jotka suoritettiin verkkopohjaisilla lomakkeilla toukokuun 2005 ja joulukuun 2006 välisenä aikana yhden ja kahden opintovuoden jälkeen. Toisen kyselyn vastausprosentti oli 67 % (N=212) ja kolmannen 59 % (N=182). Aineisto käsiteltiin tilastollisin ja laadullisin menetelmin.

Opiskelijat olivat merkittävästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin ja hieman vähemmän uskonnollisia kuin seurakuntien työntekijät. Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin ei ollut kuitenkaan kovin kiinteä. Neljä viidestä opiskelijasta uskoi Jumalaan niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa. 78 % opiskelijoista vastasi, että oma usko oli kasvanut vähitellen ja 10 % kertoi tulleen uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana. Opiskelijoiden pääsykokeissa ilmaiseva korkea motivaatio kirkon työhön laski ensimmäisen vuoden aikana. Toisen opiskeluvuoden aikana tämä motivaatio kuitenkin kääntyi nousuun muilla, paitsi Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla. Kirkon alan opintoihin eniten motivoivina tekijöinä pysyivät kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana auttaminen ja lähimmäisen palveleminen, myös uskonnollisten motivaatiotekijöiden merkitys lisääntyi.

Ammatillisen osaamisen alueella vahvimaksi arvioitiin kahden ensimmäisen opiskeluvuoden ajan kuunteleminen ja auttaminen sekä Raamatun ja kristillisen opin ymmärtäminen. Seurakunnalliseen osaamiseen liittyvät taidot alkoivat vahvistua toisen vuoden aikana. Erityisinä oppimishaasteina koettiin Raamatun tuntemiseen, soveltamiseen ja opettamiseen liittyvä osaaminen. Diakonisen hoitotyön sv:n opiskelijoiden käsitys omasta osaamisestaan oli monilla alueilla heikompaa kuin muilla ryhmillä. Ammatillista kirkollista identiteettiä vahvistavina opintoina opiskelijat pitivät kaikkia teologisia perusopintoja, seurakuntatyön am-

mattiopintoja ja harjoitteluja. Muina ammatillista identiteettiä vahvistavina tekijöinä olivat oppimisympäristöön liittyvät myönteiset tekijät ja omaehtoisen osallistumisen kautta saadut yhteydet työelämään. Ammatillisen identiteetin kehittymistä heikentäväksi koettiin Diakin sosionomikoulutuksen painottuminen sosiaalialan opintoihin. Suurin osa opiskelijoista koki ammatillisen identiteettinsä vahvistuneen ja olevan edelleen vahvistumassa kahden opiskeluvuoden jälkeen.

Asiasanat: ammatillinen koulutus, ammatti-identiteetti, diakonit, diakonissat, nuorisotyön-ohjaajat, kirkon työntekijät.

ABSTRACT

Launonen, Pekka: Motivation, Competence and Identity of the Diaconia and Youth Work Students in 2004–2006. Project “Students’ Development to Church Professions”. The 2nd Research Report.

This research report is a part of a follow-up study in the project called *Students’ Development to Church Professions*. The purpose is to study the changes of the professional motivation, competencies and identity of the students during the youth work and diaconia education and also to develop new methods to support the progress of this growth during the studies. The material was collected through web-questionnaires between June 2005 and December 2006 after the first and the second study year. The reply rate was 67 % (N=212) after the first study year and 59 % (N=182) after the second study year. The data was analyzed both by statistical and qualitative methods.

The students were much more religious than the Finns on the average and a little less religious than the church employees. Their relations to the traditional Finnish spiritual movements were rather weak. About 80 % of the students believed in God in the same way as the Evangelical Lutheran Church is teaching. 78 % expressed that his/her faith had developed gradually during the life time and 10 % told that they had become believers at a certain moment. The motivation for ecclesiastical studies and work was very strong by the time of the admission exams. After that it started to decrease during the first study year, but during the second year it was increasing again. The strongest motivating factor for the ecclesiastical studies was a desire to help people and work with them. Religious factors became stronger during the second study year.

The strongest professional competences were an ability to listen and help as well as to understand the Bible and Christian faith. Knowledge of the practical Church work and readiness to work in the local parishes were also getting stronger during the second study year. The students expressed that they still had a challenge to learn more about knowing, interpreting and teaching the Bible. The students expressed, too, that in the curriculum the studies of theology, practical church work and placements were developing their ecclesiastical motivation the best. Besides them the motivation was strengthened by experiences of positive atmosphere in the learning environments and also by students’ individual participation in the

activities of local parishes. The respondents told that the numerous studies of social services were slowing down the development of the identity of a church professional. A great majority of the students expressed that their professional identity had been and still was growing after two study years.

Key words: occupational education, professional identity, deacons, deaconesses, youth-work leaders, church professionals.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	5
1 TUTKIMUKSEN TAUSTA	9
1.1 Kasvu kirkon työntekijäksi –hanke	9
1.2 Diakonien, diakonissojen ja nuorisotyönohjaajien koulutus lukuvuoden 2004–2005 opetussuunnitelmien mukaan	10
1.3 Ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti	12
1.4 Aikaisemmat tutkimukset	13
2 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	17
2.1 Tutkimuksen tavoitteet	17
2.2 Aineiston kerääminen	18
2.3 Aineiston analysointi	21
3 USKONNOLLISUUS JA KÄSITYS OMASTA USKOSTA	22
3.1 Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin	22
3.2 Jumalaan uskomisen	24
3.3 Käsitys omasta uskosta	27
4 MOTIVAATIO KIRKON ALAN KOULUTUKSEEN JA TYÖHÖN	29
4.1 Motivaatio kirkon alan koulutukseen	29
4.2 Motivaatio kirkon alan työhön	33
5 AMMATILLINEN OSAAMINEN	39
5.1 Kirkon alan ammatillinen osaaminen	39
5.2 Muu ammatillinen osaaminen	42
6 AMMATILLINEN IDENTITEETTI	44
6.1 Ammatillista identiteettiä vahvistaneet opinnot	44
6.2 Ammatillista identiteettiä vahvistaneet muut tekijät	46
6.3 Ammatillista identiteettiä heikentäneet tekijät	48
6.4 Muita arvioita ammatillisen identiteetin kehittymisestä	51
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	54
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	59
LIITE	61

1 TUTKIMUKSEN TAUSTA

1.1 Kasvu kirkon työntekijäksi –hanke

*K*asvu kirkon työntekijäksi on tutkimus- ja kehittämishanke, joka käynnistyi vuonna 2003 ja päättyi vuonna 2008. Aloitteentekijänä oli Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak) ja sitä on toteutettu yhteistyössä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun (KPAMK) sekä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen ja Kirkon tutkimuskeskuksen kanssa. Hankkeen käynnistämisen ja toteuttamisen teki mahdolliseksi kirkon myöntämä taloudellinen tuki. Hankkeessa pyritään selvittämään kirkon työhön suuntautuvien opiskelijoiden ammatillisen identiteetin muodostumista ja kehittämään koulutusta niin, että tätä kasvua voidaan tukea.

Hankkeen käynnistämisen taustalla olivat koulutusjärjestelmässä ja työelämässä tapahtuneet muutokset. Ne tiivistyivät kysymyksiin siitä, millaisia työntekijöitä kirkko tulevaisuudessa saa ja miten opiskelijarekrytointia ja koulutusta voitaisiin kehittää tarkoituksenmukaisella tavalla. Hankkeen lähtökohtia on kuvattu ensimmäisessä tutkimusraportissa *Kirkon työntekijäksi?* (Launonen 2005, 9–10).

Hankkeen tavoitteet ovat:

- 1) selvittää, mitkä seikat vaikuttavat kirkon työhön aikovien opiskelijoiden alalle rekrytoitumiseen sekä ammatillisen identiteetin syntymiseen ja vahvistumiseen ja edelleen selvittää, miten opiskelijarekrytointia voidaan kehittää esimerkiksi yhdessä seurakuntien nuorisotyön kanssa niin, että koulutukseen hakeutuisi kirkon työhön soveltuvia ja motivoituneita opiskelijoita
- 2) kokeilla ja kehittää uusia menetelmiä, jotka tukevat opiskelijan kasvua kirkon työntekijäksi opintojen aikana; tämä tapahtuu ns. Kirke-toiminnan kokemuksi hyödyntäen ja sen toimintatapoja edelleen kehittäen
- 3) luoda uusia malleja opiskelijan ohjaukselle opintojen eri vaiheissa ja työelämään siirtäessä yhdessä seurakuntien harjoittelunohjaajien ja työntekijöiden kanssa
- 4) saada tarpeellista tietoa kirkon henkilöstökoulutuksen suunnittelua varten ja vahvistaa opiskelijoiden halukkuutta hakeutua valmistuttuaan kirkon tehtäviin. (Hankesuunnitelma 2004.)

Hankkeen sisältönä on ollut pääasiassa neljä eri tutkimusta. Nyt käsillä oleva tutkimus toteutetaan vuosina 2004–2008. Se on Diakin ja KPAMK:n opiskelijoiden seurantatutkimus, joka

keskittyy kirkollisen ammatillisen motivaation, osaamisen ja identiteetin muodostumiseen opintojen aikana. Sen lisäksi suoritetaan kolme muuta, pääosin laadullista tutkimusta, jotka paneutuvat samaan teemaan hieman eri näkökulmista.

Samaan aikaan tutkimusten rinnalla Diak on toteuttanut kirkkohallituksen tukemana niin sanottua Kirke-toimintaa, missä tutkintovaatimuksiin kuuluvien opintojen ohella pyritään vahvistamaan opiskelijoiden ammatillista identiteettiä. Tutkimustulosten valossa tätä toimintaa voidaan arvioida ja kehittää edelleen.

Ensimmäisen tutkimusraportin kirjoittamisen jälkeen kirkossa on edelleen jatkettu keskustelua työntekijöiden koulutuksen kehittämisestä. Kirkolliskokous antoi 10.11.2004 kirkkohallituksen tehtäväksi selvittää, miten voitaisiin edistää kirkon alan opiskelijoiden sitoutumista kirkkoon. Työn tuloksena laadittiin selvitys *Kirkon virkaan opiskelevien hengellinen kasvu ja sitoutuminen kirkkoon*, jossa tehtiin kirkolliskokoukselle lukuisia toimenpide-ehdotuksia. (Salonen 2006.) Yhtenä vaikuttimena tässä keskustelussa on ollut myös suurten ikäluokkien jääminen eläkkeelle, mikä lisää lähivuosina työvoimatarvetta ja kiristää työnantajien välistä kilpailua. Tästä syystä kirkon keskushallinnossa on haluttu tiivistää yhteistyötä kouluttavien laitosten kanssa ja ryhtyä kehittämään erityisesti seurakunnissa tapahtuvaa harjoittelua. (Opiskelijat kirkon työpaikoilla 2006.) Keskustelussa on voitu ottaa huomioon myös uusia tutkimustuloksia siitä, että nimenomaan nuoret aikuiset – siis kirkon alan koulutuksenkin kannalta keskeinen potentiaalinen ryhmä – eroavat muita herkemmin kirkosta ja liittyvät vähemmän institutionaaliseen uskonnollisuuteen. (Niemelä 2006, 63.)

1.2 Diakonien, diakonissojen ja nuorisotyönohjaajien koulutus lukuvuoden 2004–2005 opetussuunnitelmien mukaan

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian viranhaltijoiden ja nuorisotyönohjaajien ammatillinen peruskoulutus tapahtuu kolmessa eri ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan sekä humanistisen ja kasvatusalan tutkintojen yhteydessä. Kaikki suomenkielinen diakonien ja diakonissojen koulutus sekä pääosa nuorisotyönohjaajien koulutuksesta on Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Suomenkielisiä nuorisotyönohjaajia koulutetaan lisäksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa. Ruotsinkielinen diakonien ja nuorisotyönohjaajien koulutus on Sydväst-ammattikorkeakoulussa (1.8.2008 alkaen Novia-ammattikorkeakoulu). Seuraavassa esitellään tutkimuksessa mukana olevien Diakin ja KPAMK:n kirkollisen koulutuksen pääpiirteet lukuvuonna 2004–2005 aloittaneiden opiskelijoiden opetussuunnitelman mukaan.

Lukuvuonna 2004–2005 aloittaneet opiskelijat suorittivat opinnot seuraavasti:

- Diakonia-ammattikorkeakoulu
 - diakoni: sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, 210 opintopistettä (op)¹, sosionomi (AMK)
 - nuorisotyönohjaaja: sosiaalialan koulutusohjelma, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, 210 op, sosionomi (AMK)

- diakonissa: hoitotyön koulutusohjelma, diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto, 240 op, sairaanhoitaja (AMK)
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu:
 - nuorisotyönohjaaja, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma, 210 op, yhteisöpedagogi (AMK)

Diakin opinnoissa kirkollista kelpoisuutta suorittavat opiskelivat pääosin yhdessä muiden sosionomi- ja sairaanhoitajaopiskelijoiden kanssa ja osittain eriytyneesti. KPAMK:n opinnoissa kirkon alan opiskelijat puolestaan opiskelivat omana ryhmänään ja omalla ohjelmallaan. (Diak 2004–2005, 48–59; KPAMK 2004–2005, 1.)

Lukuvuonna 2004–2005 aloittaneita kirkon alan opiskelijoita koski piispainkokouksen vuonna 1996 tekemä päätös kelpoisuudesta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian (diakonissa ja diakoni) ja nuorisotyönohjaajan virkaan. Sen mukaan ammattikorkeakoulututkinnon tuli sisältää vähintään 60 opintoviikkoa (vuodesta 2005 lähtien 90 opintopistettä) Raamatun, kristinuskon ja kirkon hengellisen elämän tuntemukseen johdattavia opintoja sekä kirkon työhön liittyviä ammattiopintoja. Ne ryhmiteltiin seuraavasti:

- teologisia perusopintoja vähintään 10 opintoviikkoa
- kirkollisen työn ammattiopintoja vähintään 50 opintoviikkoa, joista diakonin tai diakonissan kelpoisuutta varten diakonian ammattiopintoja vähintään 35 opintoviikkoa tai vastaavasti kirkon nuorisotyönohjaajan kelpoisuutta varten kirkon nuorisotyön ammattiopintoja vähintään 35 opintoviikkoa.²

(Piispainkokouksen pöytäkirja 17.–18.9.1996, 9 ja 21 §.)

Diakin opinnoissa sosiaalialan ja hoitotyön koulutusohjelmien rakennekaavio oli yhteinen. Opintokokonaisuudet ryhmiteltiin seuraavasti: perusopinnot (30 op), ammattiopinnot (150/180 op), opinnäytetyö ja tutkimusmenetelmät (15 op) ja vapaasti valittavat opinnot (15 op). Koulutusohjelmien kaikille opiskelijoille yhteisiä pakollisia opintoja olivat opintokokonaisuudet Ammattiin oppimisen perusteet (22 op) ja Tutkimus ja kehittäminen (8 op), Toimintakyvyn tukeminen (22/30 op), Monikulttuurinen ammatillisuus (22 op), Työ, työyhteisöt ja johtaminen (15–30 op) ja Opinnäytetyö (15 op). Lisäksi sairaanhoitajan tutkintoniemi edellytti tiettyjen EU-direktiivien ja opetusministeriön vaatimusten toteutumista. Niiden perusteella tuli koulutusohjelmaan sisällyttää edellä mainittujen lisäksi opintokokonaisuudet Terveys ja sairaus (60 op) ja Hoitotyön vaihtoehtoiset ammattiopinnot (22 ov). (Diak 2004–2005, 48–54.)

Teologiset ja kirkolliset opinnot sijoittuivat eri opintokokonaisuuksiin tai muodostivat itsenäisiä opintokokonaisuuksia, kuten Kristillinen usko (8 op) tai Kirkon alan ammatillisuus (8 op). Diakoniopinnoissa keskeinen opintokokonaisuus oli Osallisuus ja sosiaalinen tuki (30 op), nuorisotyönohjaajaopinnoissa Lapsuus ja nuoruus (30 op) ja diakonissaopinnoissa opintokokonaisuudet Terveys ja sairaus (60 op), Diakoninen hoitotyö moniammatillisissa verkostoissa (22 op) ja Diakoniatyön ammattiopinnot (30 op). (Diak 2004–2005, 56–58, 179–181.)

KPAMK:n kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opintokokonaisuudet ryhmiteltiin seuraavasti³: kaikille yhteiset opinnot (20 op), koulutusalan perusopinnot (40 op),

1.3 Ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti

Kirkon alan ammatteihin liittyvää motivaatiota on tutkittu lähinnä työmotivaation näkökulmasta. Pontus Salmen mukaan motivaatiossa on kyse joukosta sisäisiä voimia, jotka saavat alkunsa yksilön sisä- ja ulkopuolelta tulleista virikkeistä. Työmotivaatio saa aikaan työkäyttäytymistä ja se määrittää työkäyttäytymisen muotoa, suuntaa, intensiteettiä ja kesto. Siihen vaikuttavat työntekijän arvot ja asenteet, työilmapiiiri, työtyytyväisyys ja psyykkinen rasitus. (Salmi 2001, 41–51, 192.) Kun on kysymys tietyn alan opiskelusta ja opiskelijoista, on tarkoituksenmukaisempaa puhua ammatillisesta motivaatiosta. Tällöin korostuu arvojen ja asenteiden merkitys. Muut mainitut prosessimuuttujat perustuvat opiskelijan yleensä yksittäisiin ja lyhyisiin työkokemuksiin tai toisten ihmisten kokemusten perusteella muodostettuihin käsityksiin.

Kirkon nuoriso- ja diakoniatyössä vaadittavaa ammatillista osaamista on kuvattu niin sanotun ydinosoamisen avulla. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallitus käynnisti kirkon ammatin ydinosoamiskuvausten laatimisen vuonna 2002. Prosessi koski kasvatuksen ja diakonian ammatteja. Ydinosoamiskuvausten tarkoituksena oli kehittää kirkon ammatteja, virkoja sekä työtä seurakunnissa sekä antaa tukea perus- ja täydennyskoulutuksen järjestäjille. Kuvausten tarkoituksena oli hahmotella kuva ammattiin liittyvästä osaamisesta, jota karttuu koko työuran aikana. Ydinosoaminen on osaamista, josta tunnistaa ammattikunnan edustajan. (Kirkon nuorisotyönhoajaan ydinosoamiskuvaus 2006; Diakoniatyöntekijöiden ydinosoamiskuvaus 2007.)

 12

ydinosaamisen sisältöalueet ovat 1) hengellisen työn osaaminen, arvo-osaaminen, 2) pedagoginen osaaminen, 3) yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen ja 4) kehittämisosaaminen. (Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus 2006.)

Kirkon diakonian virkoihin saadaan kelpoisuus kahden eri koulutusohjelman kautta, joista toinen perustuu sosiaalialaan ja toinen terveysalaan. Kirkon laatimassa ydinosaamiskuvauksessa ei eritellä näiden alojen erityispiirteitä, vaan keskitytään niihin osaamisalueisiin, joita diakoniatyöntekijät tarvitsevat diakoniatyössä toimiessaan. Kirkon diakoniatyöntekijän ydinosaamisen keskiössä ovat ihmiset ja yhteisöt, jotka ovat sekä työn voimavarana että kohteena. Ydinosaamisen sisältöalueet ovat: 1) hengellisen työn osaaminen, 2) diakonisen asiakastyön osaaminen, 3) kirkon organisaation tunteminen ja yhteistyötaidot ja 4) yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen. (Diakoniatyöntekijöiden ydinosaamiskuvaus 2007.)

Kyselyissä osaamista kartoitettiin kahdessa osassa. Ensin oli kysymyssarja kirkon alan ammatillisesta osaamisesta, johon edellä mainitun ydinosaamislukittelun mukaan kuului lähinnä hengellinen osaaminen. Toiseksi kartoitettiin muuta ammatillista osaamista, johon osittain sisältyivät ydinosaamiskuvausten kohdat 2-4. Tämä jako ei ole tutkimuksessa kuitenkaan aivan johdonmukainen, mikä johtuu siitä, että ensimmäinen kysely laadittiin vuonna 2004, jolloin ydinosaamisprosessien laadinta oli vielä kesken.

Ammatillisen identiteetin oletetaan kehittyvän koulutuksen ja ammatissa toimimisen myötä osana yksilön identiteettiä. Siihen kuuluu henkilön selvä kuva päämääristä, kiinnostuksesta ja kyvyistä. Selvä ammatillinen identiteetti ilmenee ammatillisten päämäärien pienenä lukumääränä. Näin ollen opiskelemaan pyrkivän hakutoiveiden tulisi suuntautua vain harvoille aloille, jos hänellä on selkeä ammatillinen identiteetti. (Stenström 1993, 37.)

Toisaalta voidaan puhua työelämässä tapahtuvan ammatti-identiteetin rakentumisesta. Se edellyttää yhteiskunnallisesti tunnistetun, merkittävän ja muista erottuvan ammatin olemassa oloa. Sitä voidaan tarkastella myös ammattiryhmän kautta. Siinä tietyn alan ammattilaiset kokevat selkeinä pyrkimyksensä ja roolinsa. Tähän vaikuttavat monet seikat, muun muassa alan koulutus. (Stenström 1993, 37-38)

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Tutkimushanke *Kasvu kirkon työntekijäksi* on ensimmäinen kokonaisvaltainen, kirkon diakonia- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoihin kohdistuva seurantatutkimus. Sen ensimmäisessä raportissa *Kirkon työntekijäksi?* (Launonen 2005) selvitettiin sitä, keitä ovat näille aloille hakevat, mitkä ovat heidän motiivinsa alan koulutukseen ja työhön sekä mikä on heidän käsityksensä ammatillisesta osaamisestaan. Hakijoista 16 % oli miehiä ja 84 % naisia. Kirkolliselta taustaltaan he olivat evankelis-luterilaisia ja kotoisin tasaisesti eri hiippakunnista. Hakijoilla oli runsaasti kokemusta seurakuntien nuoriso- ja rippikoulutyöstä, mutta diakoniatyön kokemukset olivat vähäisiä. Hakijat olivat selvästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin. Motivoituneimpia koulutukseen olivat kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehtoon hakeneet ja lähes yhtä motivoituneita diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehtoon hakeneet. Alan työhön hakijoita motivoi ihmisten auttaminen, myönteiset kokemukset kirkon työstä, itsensä toteuttamisen mahdollisuus ja uskoon liittyvät motiivit. Ammatillisen osaamisen alueilla hakijat arvioivat vahvimaksi kyvyn kuunnella ja auttaa sekä kohtaamis-

ja vuorovaikutustaidot. (Launonen 2005.)

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista on tehty joitakin tutkimuksia, joissa on selvitetty käsityksiä koulutuksen ja työn vastaavuudesta, työssä viihtymisestä ja täydennyskoulutustarpeista. Diakin tutkimuksessa *Koulutuksen antamat valmiudet seurakuntatyöhön* (Rask, Kainulainen & Pasanen, 2003b) todettiin, että sekä esimiesten että Diakista valmistuneiden mielestä koulutuksen erityisenä haasteena on kirkollisen ja kristillisen tietämyksen ja etenkin kirkollisen ja hengellisen identiteetin vahvistaminen. Tutkimuksessa *Diakoniatyön ja kirkon nuorisotyön arki vuonna 2002* (Rask, Kainulainen & Pasanen, 2003a) selvitettiin jo työssä olevien diakoniatyöntekijöiden ja nuorisotyönohjaajien käsityksiä muun muassa heidän kirkollisesta identiteetistään ja ammatillisista taidoistaan. Tulosten mukaan suurin osa sekä diakoniatyöntekijöistä että nuorisotyönohjaajista piti työtään kutsumuksena, ja molemmilla ammattiryhmillä oli vahva kirkollinen identiteetti. Diakoniatyöntekijät arvioivat yleisistä työtaidoistaan vahvimaksi asiakastyön ja nuorisotyönohjaajat organisaatiotaidot.

Stefan Djupsjöbackan tutkimuksessa *Mitä koulutuksen jälkeen?* (2006) selvitettiin Diakista vuosina 1998–2004 valmistuneiden sijoittumista työelämään, heidän käsityksiään koulutuksen laadusta ja uusista koulutustarpeista. Tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä saamaansa koulutukseen ja sen moniammatillista perusluonnetta pidettiin hyvänä. Kirkollisen koulutuksen suorittaneet kokivat saaneensa koulutuksesta valmiuksia soveltaa kristillistä arvopohjaa työssään. Koulutuksen kehittämistarvetta nähtiin yrittäjyyteen, johtajuuteen ja projektityöskentelyyn liittyvissä opinnoissa. Tutkinnon suorittamisen jälkeen kirkon työpaikkoihin työllistyivät parhaiten sosionomi-nuorisotyönohjaajat ja huonoimmin sairaanhoitaja-diakonissat. Yhteiskunnan työpaikoissa tilanne oli täysin päinvastainen. Djupsjöbackan mukaan on tärkeää, että Diakin kirkollinen profiili on selkeä, koska se on ammattikorkeakoulukentässä kilpailuvaltti. (Djupsjöbacka 2006, 80–84.)

Myös Marja-Leena Stenström, Kati Laine ja Sakari Valkonen ovat tutkineet ammattikorkeakouluista valmistuneiden sijoittumista työelämään. Tutkimus koski useiden eri alojen, myös sosiaali- ja terveysalan, opintoja. Tulokset osoittivat, että siirtyminen ammattikorkeakouluista työelämään on tapahtunut kohtalaisen sujuvasti. Sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneista 72 % oli palkkatyössä kolme vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Objektiivisten kriteerien valossa he näyttivät olevan muita aloja heikommassa asemassa, koska he työskentelivät muita useammin epätyypillisissä ja satunnaisissa tehtävissä. He myös määrittelivät työskentelevänsä suoritustason tehtävissä ja heidän palkkauksensa oli heikko. Subjektiiivisten kriteerien valossa heidän tilanteensa oli myönteisempi. He olivat tyytyväisiä työhönsä ja kokivat olevansa alansa asiantuntijoita. Selityksenä oli se, että sosionomien koulutuksessa painotetaan kriittisen reflektiivisyyden mallia, jossa pyritään yhdistämään muodollista ja tilannesidonnaista oppimista ja soveltamaan tietoa uusissa ympäristöissä. (Stenström, Laine & Valkonen 2005.)

Teologian opiskelijoista tehdyt tutkimukset tarjoavat luontevan vertailukohdan ammattikorkeakoulujen kirkon alan opiskelijoiden tutkimukselle. Kati Niemelä on selvittänyt teologiseen tiedekuntaan pyrkivien uravalintamotiiveja ja ammatillista suuntautumista. Hänen mukaansa tärkeimpiä teologiseen tiedekuntaan pyrkimisen taustalla olevia tekijöitä olivat auttamis-, itsensä toteuttamis- ja tieteelliset motiivit. Lisäksi hän havaitsi, että pyrkijöiden uravalintamotiiveissa tapahtui muutoksia 1900-luvun viimeisellä neljänneksellä. Hengellisen kut-

sumuksen merkitys väheni ja kiinnostus uskontoa koskeviin kysymyksiin sekä halu toteuttaa itseään lisääntyivät. Myös seurakuntatyöhön tähtäävien määrä väheni kyseisenä aikana. (Niemelä 1999, Niemelä 2000.)

Heikki Salomaa on tutkinut teologian maisterin tutkintoon kuuluvien soveltavien opintojen vaikutusta papin ammattikuvan ja identiteetin rakentamiseen. Työelämäjakson aikana opiskelijat pyrkivät sopeutumaan työyhteisön arvoihin ja uskomuksiin. Prosessissa korostui ohjaajien persoonan merkitys. Identiteetin kehitysprosessissa oli keskeistä teoreettisen osaamisen, elämäkatsomuksen ja työn käytännön osaamisen yhteen nivominen. Soveltavissa opinnoissa opiskelijat integroivat papin ammattikuvaa ja oman elämänsä todellisuutta. Salomaa hahmotteli myös papin ammattitaitomallia, mihin kuuluivat teologinen tietämys, ammattietiikka, menettelytapojen hallinta, ihmissuhdetaidot ja spiritualiteetti. (Salomaa 2007.)

Myös seurakuntien työntekijöihin kohdistuneet tutkimukset antavat vertailuaineistoa tälle tutkimukselle. Kati Niemelän tutkimus *Uskonko niin kuin opetan?* käsittelee seurakunnan työntekijöiden käsityksiä kristillisen uskon sisällöstä. Tutkimuksen mukaan 73 % seurakuntien työntekijöistä on erittäin sitoutuneita kirkon uskoon. 17 % on sitoutunut keskeisiin opinkohtiin, mutta muuten heillä on epäilyksiä. 10 % on heikosti sitoutuneita tai täysin sitoutumattomia. Erittäin sitoutuneita on kaikissa työntekijäryhmissä, mutta erityisesti diakoniatyöntekijöissä. Keskeisiin kohtiin sitoutuneissa on suhteellisesti enemmän pappeja kuin muiden työntekijäryhmien edustajia. (Niemelä 2004.) Pontus Salmi on tutkinut seurakuntien työntekijöiden motivaatiota. Tulosten mukaan työmotivaatio oli erittäin hyvä. Työntekijät kokivat olevansa omalla alallaan ja voivansa käyttää kykyjään työssään. Nuorisotyönohjaajat kokivat kuitenkin tilanteensa huonommaksi kuin muut työntekijäryhmät. Tähän liittyviä tekijöitä olivat muun muassa työn arvostus, palkkaus ja etenemismahdollisuudet. (Salmi 2001.)

Kai Jantusen tutkimus *Monitaitaja ja kasvattaja – ammattina seurakunnan nuorisotyö* selvittää kirkon nuorisotyönohjaajien käsityksiä omasta työstään, koulutuksestaan ja työssä kehittymisestä. Tutkimuksen mukaan nuorisotyönohjaajat arvostavat virkaansa paljon ja kokivat saamansa koulutuksen jokseenkin riittäväksi. Eniten kehitettävää heidän mielestään koulutuksessa oli työyhteisöön liittyvissä kysymyksissä ja Raamatun ja muun teologisen sisällön opettamisessa. Nuorisotyöhön tullaan yleensä motivoituneina nuorisotyön kautta, mutta työn raskaus ja vaativuus yllättää monet. Suurimpia kehittämishaasteita olivat palkkaus ja virassa etenemisen mahdollisuudet. (Jantunen 2004, 192–204.) Hanna Salomäki on tutkinut nuorisotyönohjaajien käsityksiä ammatti-identiteetistä ja koulutustarpeista Lapuan ja Oulun hiippakunnissa (Salomäki 2004).

Suomalaisten uskonnollisuutta koskeva tutkimus antaa vertailukohtia kirkon alan opiskelijoiden uskonnollisuuden selvittämiseksi. Kirkon tutkimuskeskuksen tutkimuksessa *Moder-ni kirkkokansa* käsitellään muun muassa uskonnollisiin yhdyskuntiin sitoutumista, uskon sisältöä ja uskonnonharjoitusta. Tutkimuksen mukaan perinteinen, institutionaalinen uskonnollisuus on heikentynyt ja sen tilalle on noussut enemmän kansanomaisen ja yksilökeskeisen uskonnollisuus. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003.) Samansuuntaisia tuloksia on saatu tutkittaessa nuorten aikuisten suhdetta kirkkoon (Niemelä 2006a) ja suomalaisten kirkosta eroamista (Niemelä 2006b).

Viitteet

¹ 210 opintopistettä = 140 opintoviikkoa. Virallisesti lukuvuonna 2004–2005 käytettiin vielä opintoviikon käsitettä ja opintopiste otettiin käyttöön vuonna 2005. Diakin opinto-oppaassa käytettiin kuitenkin jo 2004–2005 rinnakkain sekä opintoviikkoja että opintopisteitä. Tässä tutkimuksessa laajuudet ilmaistaan opintopisteinä, jotka ovat olleet käytössä suurimman osan siitä ajanjaksosta, minkä tutkimus kattaa.

² Vuonna 2005 piispainkokous teki uuden päätöksen kirkollisen kelpoisuuden tuottavista opinnoista. 60 ov muutettiin 90 op:ksi eli opintojen kokonaislaajuus pysyi samana, mutta eri sisältöalueiden keskinäisiä painotuksia muutettiin hieman. Uusi päätös oli seuraava: teologisia opintoja vähintään 20 op, seurakunnallisen ja kirkollisen työn ammattiopintoja vähintään 40 op, seurakunnan ja kirkon työelämään ja työyhteisöön liittyviä opintoja vähintään 15 op, johon sisältyy päätoimista harjoittelua Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnassa vähintään 12 op ja seurakunnan ja kirkon työhön liittyvä opinnäytetyö 15 op. Ennen päätöksen voimaantuloa aloittaneisiin opiskelijoihin voidaan soveltaa aikaisempaa päätöstä. (Piispainkokouksen pöytäkirja 13–14.9.2005, 14 §.)

³ Myös KPAMK:n opintojen laajuudet on tässä ilmoitettu opintopisteinä.

2 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

2.1 Tutkimuksen tavoitteet

*K*asvu kirkon työntekijäksi -hankkeen seurantatutkimuksen tavoitteena on selvittää Diakin ja KPAMK:in kirkon alan opiskelijoiden kirkollisen ammatillisen identiteetin muodostumista opintojen aikana. Hankkeessa ammatillinen identiteetti on määritelty erityisesti kristillisen uskon tuntemiseen, tulkitsemiseen ja harjoittamiseen sekä kirkon työhön sitoutumiseen liittyviksi kysymyksiksi. (Hankesuunnitelma 2004.) Ammatilliseen identiteettiin liitetään tässä tutkimuksessa myös ammatilliset kvalifikaatiot, asenteet, motivaatiot ja arvot. Nämä alkavat muodostua jo koulutuksen aikana. (Ks. Henttonen 2002, 380–381; Launonen 2004, 27–29; Salomäki 2004, 28.)

Tutkimus kohdistuu kaikkiin suomenkielisiin diakonia- ja nuorisotyöalojen opiskelijoihin, jotka aloittivat opintonsa nuorten koulutuksen aloituspaikoilla lukuvuonna 2004–2005. Tutkimuksen kohteena ovat ensinnäkin kaikki diakonisen hoitotyön, diakonisen sosiaalityön ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoihin (Diak) sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmaan (KPAMK) hakeneet, jotka osallistuivat valintakokeisiin keuhakuussa 2004 tai marraskuussa 2005. Edelleen tutkimuksen kohteena ovat kaikki valituksi tulleet ja opiskelunsa aloittaneet.

Aikuiskoulutuksen opiskelijat rajattiin tutkimuksesta pois, koska he muodostavat muun muassa ikänsä, pohjakoulutuksensa, työkokemuksensa ja suoritettavien opintojen osalta hyvin heterogeenisen ryhmän. Näiden muuttujien huomioon ottaminen olisi tehnyt tutkimuksesta huomattavasti nykyistä laajemman ja vaativamman. Myös nuorten koulutuksen opiskelijoissa on luonnollisesti heterogeenisuutta, mutta ei kuitenkin siinä määrin kuin edellä mainituksa ryhmässä. Vaikka aikuisopiskelijat jäävät tämän tutkimuksen ulkopuolelle, olisi aiheeseen syytä palata erikseen. Aikuiskoulutuksen merkitys on kasvanut vuosi vuodelta sekä kouluttajien että työnantajien näkökulmasta.

Tämä osatutkimus pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Mikä on opiskelijoiden motivaatio kirkolliseen ammatilliseen koulutukseen ja työhön?
2. Mikä on opiskelijoiden käsitys omasta ammatillisesta osaamisestaan?
3. Kuinka motivaatio ja ammatilliseen osaamiseen liittyvät käsitykset muuttuvat ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden aikana?

2.2 Aineiston kerääminen

Tämän tutkimusraportin pääasiallisina aineistoina olivat Kasvu kirkon työntekijäksi -hankkeen seurantatutkimuksen toinen ja kolmas kysely. Lisäksi käytettiin vertailuaineistona ensimmäistä kyselyä, jonka tulokset on raportoitu aiemmin (ks. Launonen 2005). Ensimmäinen kysely tehtiin valintakokeiden yhteydessä ja sen aineistosta tässä tutkimuksessa käytetään valituksi tulleiden hakijoiden vastauksia. Opiskelijoille tehtiin uudet kyselyt yhden ja kahden vuoden opiskelun jälkeen. Elokuussa 2004 aloittaneille opiskelijoille lähetettiin toinen kysely toukokuussa 2005 ja kolmas toukokuussa 2006. Tammikuussa 2005 aloittaneille opiskelijoille lähetettiin toinen kysely joulukuussa 2005 ja kolmas joulukuussa 2006. Vastaamattomille lähetettiin aina uusintakysely noin kolmen viikon kuluttua ensimmäisestä kyselystä. Ensimmäinen kysely tehtiin lomakekyselynä ja kaksi seuraavaa interenet-pohjaisella Webropol Real Time Analyzer ohjelmistotyövälineellä, joka lähetettiin sähköpostilla opiskelijarekisterin mukaan läsnä oleville opiskelijoille (kyselylomake, ks. liite).

Tutkimushankkeessa on siis toistaiseksi suoritettu kolme kyselyä:

1. kysely: valintakokeiden yhteydessä
2. kysely: yhden vuoden opiskelun jälkeen
3. kysely: kahden vuoden opiskelun jälkeen

Valmistumisvaiheessa, syksyllä 2007, keväällä 2008 ja syksyllä 2008 suoritetaan neljäs ja viimeinen kysely. Tässä raportissa analysoidaan ensisijaisesti toisen ja kolmannen kyselyn tuottamia aineistoja, ja niitä verrataan ensimmäisen kyselyn tuloksiin.

Elokuussa 2004 Diakissa ja KPAMK:ssa aloitti 158 uutta kirkon alan opiskelijaa ja tammikuussa 2005 67 opiskelijaa eli yhteensä 225 opiskelijaa. Heistä 172 (76 %) oli vastannut ensimmäiseen kyselyyn.

Toinen kysely toteutettiin toukokuussa ja joulukuussa 2005. Toukokuussa kyselyyn vastasi 108 opiskelijaa (68 %, N=160) ja joulukuussa 33 opiskelijaa (63 %, N=52). Yhteensä toiseen kyselyyn vastasi 141 opiskelijaa ja vastausprosentti oli 67 % (N=212). Kolmas kysely toteutettiin toukokuussa ja joulukuussa 2006. Toukokuussa kyselyyn vastasi 85 opiskelijaa (63 %, N=136) ja joulukuussa 22 opiskelijaa (48 %, N=46). Yhteensä kolmanteen kyselyyn vastasi 107 opiskelijaa ja vastausprosentti oli 59 % (N=182).

Läsnä olevien opiskelijoiden määrä väheni ensimmäisen vuoden aikana 13 opiskelijalla ja toisen vuoden aikana edelleen 30 opiskelijalla. Ensimmäisen vuoden luku sisältää itse asiassa sen, että syksyllä aloittaneiden määrä lisääntyi kahdella ja keväällä aloittaneiden määrä väheni 15 opiskelijalla. Näitä muutoksia ei ollut mahdollista selvittää tarkemmin tässä tutkimuksessa, mutta todennäköisimpiä syitä olivat opiskelijan ilmoittautuminen poissaolevaksi, opintojen keskeyttäminen, suuntautumisvaihtoehdon vaihtaminen ja siirtyminen nuorten aloituspaikoilta aikuisopiskelijoiden ryhmään. Yhteensä 43 opiskelijaa kahden vuoden aikana on kuitenkin yli 19 % aloittaneiden määrästä, joten opiskelijoiden eri syistä tapahtunut liikkuvuus oli huomattavaa.

Valintakokeissa tehdyssä ensimmäisessä kyselyssä vastausprosentti oli korkea, 77 % kaikista hakijoista ja 76 % valituksi tulleista. Sähköpostilla tehdyssä toisessa ja kolmannessa kyselyssä

vastausprosentit olivat hieman alhaisemmat, 67 % ja 59 %. Hieman laskevat vastausprosentit voivat johtua eri syistä. Sähköpostikyselyyn on helpompi jättää vastaamatta kuin valintakokeiden kaltaiseen kyselyyn, joka jaettiin vastaajille henkilökohtaisesti ja palautus oli mahdollista tehdä saman päivän aikana. Vuosittain toistuva kysely saattaa myös aiheuttaa vastausväsymystä. Myös muuttuvat opiskelutilanteet voivat vaikuttaa vastaamiseen. Varsinkin toisen vuoden aikana opiskelijoiden opiskelupolut eriytyvät jossain määrin ja vuosikurssin luoma sosiaalinen tuki tai yhdenmukaisuuden paine vähenee. Tämäkin voi jonkin verran vähentää vastausaktiivisuutta. Kuitenkin vastausprosentteja kokonaisuudessaan voidaan pitää riittävän korkeina tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Taulukossa 1 on yhteenveto opiskelijamääristä ja vastaajista:

TAULUKKO 1. Opiskelijamäärät ja kyselyihin vastanneet.

	1. kysely (valitut)	2. kysely (1 vuoden jälkeen)	3. kysely (2 vuoden jälkeen)
Vastanneita (f)	172	141	107
Vastanneita (%)	76	67	59
Koko opiskelijamäärä (N)	225	212	182

Vastaajat olivat opiskelijoina seitsemässä Diakin ja yhdessä KPAMK:n yksikössä. Elokuussa 2004 ja tammikuussa 2005 niihin otettiin yhteensä 225 uutta kirkon alan opiskelijaa. He muodostivat seurantalutkimuksen perusjoukon, jota ryhdyttiin tutkimaan kokonaisuudessaan. Yksiköt olivat koulutusvolyymiltään hyvin erikokoisia. Suurimmat olivat Helsingin (45 aloituspaikkaa) ja Pieksämäen (42) yksiköt, pienimmät Oulun (18) ja Lahden (12) yksiköt. Tutkimustehtävän kannalta oli kiinnostavaa vertailla yksiköiden välisiä eroja. Kuitenkin pienimpien yksiköiden vastaajien lukumäärä jäi kovin alhaiseksi, joten yksiköiden vertailu tilastollisin menetelmin ei ollut kovin luotettavaa. Tästä syystä vastausprosenttejakaan ei laskettu yksiköittäin, vaan vastausaktiivisuutta arvioitiin vertailemalla eri yksiköiden vastaajien osuuksia koko vastaajamäärästä. Taulukossa 2 ovat koulutuksen aloittaneiden sekä toiseen ja kolmanteen kyselyyn vastanneiden prosenttiosuudet yksiköittäin.

TAULUKKO 2. Koulutuksen aloittaneet sekä 2. ja 3. kyselyn vastaajat yksiköittäin (%).

Yksikkö	Koulutuksen aloittaneet	2. kysely (1 vuoden jälkeen)	3. kysely (2 vuoden jälkeen)
Helsinki	21	21	17
Järvenpää	15	18	25
Kauniainen	11	15	12
Lahti	6	4	2
Pieksämäki	20	20	20
Pori	10	4	5
Oulu	8	7	6
Ylivieska (KPAMK)	9	11	13
Yhteensä	100	100	100
N	225	141	107

Tässä vertailussa toisessa kyselyssä suhteellisesti korkein vastausprosentti on Järvenpään ja Kauniaisten yksiköissä ja alhaisin Porin yksikössä. Kolmannessa kyselyssä suhteellisesti korkein vastausprosentti on Järvenpään ja Ylivieskan yksiköissä ja alhaisimmat Helsingin, Lahden ja Porin yksiköissä.

Taulukossa 3 on vastaava vertailu suuntautumisvaihtoehtojen osalta.

TAULUKKO 3. Koulutuksen aloittaneet sekä 2. ja 3. kyselyn vastaajat suuntautumisvaihtoehtojen osalta (%).

Suuntautumisvaihtoehto / koulutusohjelma	Koulutuksen aloittaneet	2. kysely (1 vuoden jälkeen)	3. kysely (2 vuoden jälkeen)
Diakoninen hoitotyö	24	16	14
Diakoninen sosiaalityö	29	27	32
Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö	39	45	41
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö	9	11	13
Puuttuva tieto	-	1	-
Yhteensä	100	100	100
N	225	141	107

Toiseen kyselyyn vastasivat suhteellisesti aktiivisimmin kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv:n opiskelijat ja kolmanteen kyselyyn kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko:n opiskelijat. Nuorisotyöalan opiskelijat olivat molemmilla kerroilla siis hieman muita aktiivisempia. Diakonisen sosiaalityön vastaajien osuus oli molemmilla kerroilla hyvin lähellä suuntautumisvaihtoehdon aloituspaikkojen osuutta. Diakonisen hoitotyön vastaajien suhteellinen osuus oli sekä ensimmäisen että toisen vuoden jälkeen pienin muihin suuntautumisvaihtoehtoihin verrattuna. Kun aloittaneissa heitä oli neljäsosa, kahden vuoden jälkeen heitä oli vain noin seitsemäsosa kaikista vastanneista. Diakonissaopiskelijoita oli tammikuussa aloittaneissa opiskelijoissa

suhteellisesti enemmän kuin elokuussa aloittaneissa ja tästä syystä myös edellä mainittu joulukuun kyselyiden kokonaisvastausprosentti oli alhaisempi kuin toukokuun kyselyiden.

2.3 Aineiston analysointi

Tutkimusaineistona oli kyselylomakkeilla kerätty, sekä kvantitatiivisesti luokiteltava että kvalitatiivisesti analysoitava aineisto. Tilastollinen aineisto käsiteltiin SPSS 14.0 for Windows-ohjelmalla. Tulokset on esitelty frekvenssien, prosenttijakaumien, keskiarvojen ja ristiintaulukointien avulla. Keskiarvoja on käytetty runsaasti, koska pääasiallisena esitystapana on kolmen eri kyselyn aineistojen käsittely rinnakkain. Keskiarvoilla pystyttiin esittämään tiivistystyksi suuriakin aineistoja. Taustamuuttujina käytettiin pääasiassa suuntautumisvaihtoehtoja/koulutusohjelmaa. Yksiköiden keskinäinen vertailu rajoitettiin hyvin vähin pienistä yksittäisistä vastaajamääristä johtuen, kuten edellä todettiin. – Seurantatutkimuksen loppuraportissa koko aineistoa analysoidaan tilastollisin menetelmin tarkemmin.

Lomakkeissa oli myös avoimia kysymyksiä. Nämä olivat ensinnäkin täydentämässä monivalintakysymyksiä, kuten omaa uskoa ja opiskelumotivaatiota koskevia kysymyksiä. Lisäksi lomakkeen lopussa oleviin kirkollista ammatillista identiteettiä koskeviin kysymyksiin 17–20 vastattiin pelkästään sanallisesti.

Sanalliset vastaukset analysoitiin laadullisesti, niin sanotulla aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Sen vaiheet olivat 1) aineiston redusointi eli pelkistämisen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden muodostaminen (Tuomi & Sarajarvi 2002). Analyysiyksikkönä käytettiin yhtä vastausta, jotka muutaman lauseen mitaisina sopivat tähän tarkoitukseen hyvin. Ensimmäisessä vaiheessa kaikki vastaukset käytiin läpi ja ne pelkistettiin muutamaa keskeiseen, sisällöstä nousevaan sanaan. Esimerkiksi kysymykseen ”Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi opiskella tällä alalla?” saadusta vastauksesta ”Haluan auttaa muita ihmisiä, varsinkin nuoria” (2/31, nainen, nuorisotyönohjaaja.) ydinsanoiksi otettiin ”Halu auttaa nuoria”. Toisessa vaiheessa samankaltaisia pelkistettyjä ilmauksia ryhmiteltiin alaluokiksi. Edellä mainittu ilmaus tuli ryhmään ”Auttaminen ja työ ihmisten parissa”. Näin saatiin tässä esimerkissä 12 alaluokkaa. Kolmannessa vaiheessa aineisto käytiin vielä kerran läpi pyrkimyksenä yhdistää alaluokat pääluokiksi. Lopulta saatiin neljä pääluokkaa, jotka olivat 1. opiskelemisesta nousevat motivaatiotekijät, 2. työstä nousevat motivaatiotekijät, 3. muut motivaatiotekijät ja 4. ei motivaatiota. Edellä mainittu esimerkki sijoittui toiseen pääluokkaan.

Tekstissä siteerattujen sanallisten vastausten yhteyteen vastaajasta merkittiin kyselyn numero, vastausten juokseva numerointi, sukupuoli ja opiskeltava kirkollinen ammatti – diakoni, diakonissa tai nuorisotyönohjaaja – (esimerkiksi: 2/31, nainen, nuorisotyönohjaaja). Koska KPAMK:n opiskelijoita oli melko vähän, kaikki nuorisotyönohjaajat käsiteltiin yhtenä ryhmänä vastaajien henkilöllisyyden suojaamiseksi.

Sanallisia vastauksia kvantifioitiin siten, että laskettiin pääluokkiin sisältyneiden alkuperäisilmausien määrä ja ilmoitettiin ne tekstissä suhteessa vastausten kokonaismäärään. Esimerkiksi luvut 31/103 tarkoittavat sitä, että 31 on tarkasteltavan pääluokan alkuperäisilmausten määrä ja 103 on kysymykseen annettujen vastausten kokonaismäärä. Näin voitiin suuntaa antavasti kuvata pääluokkien keskinäisiä suhteita lausumien frekvenssien avulla.

3 USKONNOLLISUUS JA KÄSITYS OMASTA USKOSTA

3.1 Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin

Suhdetta herätysliikkeisiin selvitettiin kysymyksellä, jossa lueteltiin 18 perinteistä ja uudem-paa herätysliikettä, evankelis-luterilaisen kirkon sisällä vaikuttavaa suuntausta ja vapaata kirkkokuntaa. Toisessa ja kolmannessa kyselyssä luetteloon lisättiin helluntailaisuus, vapaa-kirkko ja yhteiskristillisuus sekä annettiin avoin vaihtoehto. Vastaajaa pyydettiin valitsemaan jokaisen liikkeen kohdalla sopivin vaihtoehto neliportaisella asteikolla, jossa 1 oli ”en kuulu”, 2 ”en kuulu, mutta ajattelussani on vaikutteita”, 3 ”kuulun jossain määrin” ja 4 ”kuulun kiin-teästi”. Taulukossa 4 ovat kaikkien kolmen kyselyn vastausten keskiarvot ja keskihajonnat.

Jo ensimmäisessä tutkimusraportissa (Launonen 2005) todettiin, että hakijoiden suhde he-rätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin ei ole kovin kiinteä. Myös toisen ja kolmannen ky-selyn tulos oli se, että eräiden liikkeiden korostukset koetaan jossain määrin läheisiksi, mutta enimmäkseen liikkeisiin sitoutuminen on harvinaista.

Evangelisuuden asema vahvimpana vaikuttajana heikkenee opiskelujen aikana (keskiarvo las-kee 1,8:stä 1,4:ään). Kansanlähetyksen ja Tuomas-messuyhteisön kannatus ei juurikaan muu-tu. Niiden keskiarvot ovat kahden vuoden jälkeen korkeimmat ($K=1,5$), mutta jälkimmäi-sen keskihajonta on hieman pienempi. Suomen Raamattuopiston kannatus säilyy ensimmäi-sen vuoden ajan vakaana, mutta laskee kahden vuoden jälkeen kolmen kärkiliikkeen joukos-ta viidenneksi. Yhteiskristillisuus, jota ei tiedusteltu valintakokeiden yhteydessä, asettuu toi-ssessa ja kolmannessa kyselyssä kolmen korkeimman keskiarvon joukkoon. Helluntailaisuus ja vapaakirkko ovat tässä vertailussa joukon keskivaiheilla, samalla tasolla esimerkiksi herän-näisyyden tai Opiskelija- ja koululaislähetyksen kanssa. ”Jokin muu” -vaihtoehtossa oli vain hajamainintoja. Muutamat ilmoittivat siinä evankelis-luterilaisen kirkon tai sen piirissä toi-mivan viiteryhmän. Yksittäisiä mainintoja saivat NMKY, baptismi ja karismaattinen Suur-Helsingin seurakunta.

Tulokset poikkesivat jonkin verran Kati Niemelän (2004) tuloksista seurakuntien työnteki-jöiden hengellisestä viitekehuksesta. Kaikkien työntekijöiden keskuudessa neljä eniten vaikut-tanutta liikettä olivat herännäisyys, Tuomas-yhteisö, Kansan Raamattuseura ja evankelinen lii-

TAULUKKO 4. Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin.

Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s): 1 en kuulu, 2 en kuulu, mutta ajattelusani on vaikutteita, 3 kuulun jossain määrin, 4 kuulun kiinteästi. * = ei kysytty valintakokeiden yhteydessä.

Herätysliike tai hengellinen liike	Valinta- kokeissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen	
	K	s	K	s	K	s
1. Kansanlähetys	1,6	0,9	1,5	0,9	1,5	0,8
2. Tuomas-messu	1,5	0,8	1,4	0,8	1,5	0,7
3. Evankelinen liike	1,8	1,0	1,6	0,9	1,4	0,7
4. Yhteiskristillisuus*	-	-	1,5	0,8	1,4	0,7
5. Suomen Raamattuopisto	1,5	0,8	1,5	0,9	1,3	0,7
6. Kansan Raamattuseura	1,4	0,7	1,3	0,7	1,3	0,6
7. Herännäisyys	1,3	0,6	1,3	0,6	1,2	0,5
8. Helluntailaisuus*	-	-	1,3	0,6	1,2	0,6
9. Opiskelija- ja koululaislähetys	1,3	0,6	1,2	0,5	1,2	0,6
10. Karismaattinen liike	1,3	0,7	1,2	0,6	1,2	0,6
11. Vapaakirkko*	-	-	1,2	0,6	1,2	0,5
12. Rukoilevaisuus	1,3	0,6	1,2	0,5	1,1	0,3
14. Muu lestadiolaisuus (k. vanh.)	1,2	0,5	1,1	0,3	1,1	0,4
13. Vanhoillislestadiolaisuus	1,1	0,4	1,1	0,4	1,1	0,5
15. Muu ns. viides herätysliike	1,1	0,5	1,2	0,5	1,1	0,4
16. Hiljaisuuden ystävät	1,1	0,5	1,1	0,3	1,1	0,3
17. Taizélaisuus	1,1	0,4	1,1	0,4	1,1	0,4
18. Paavalin synodi	1,0	0,1	1,0	0,2	1,0	0,2
19. Jokin muu	-	-	1,1	0,5	1,1	0,4
N	159-166		135-140		104-107	

ke. Selvästi eniten vaikutusta oli herännäisyydellä: 43 % työntekijöistä oli saanut siitä vähintään vaikutteita. Opiskelijoiden joukossa vastaava luku kahden vuoden jälkeen oli vain 20 %. Seuraavaksi eniten kannatusta työntekijäjoukossa oli Tuomas-yhteisöllä (34 %) ja opiskelijoidenkin keskuudessa se oli lähes yhtä suosittu (32 %). Kansan Raamattuseurasta on saanut vähintään vaikutteita 32 % työntekijöistä, mutta opiskelijoista vain 20 %. Evankelisen liikkeen vastaavat luvut olivat 31 % ja 28 %. (Niemelä 2004, 66; Niemelä & Salomäki 2006, 365–367.) Herännäisyyden suuri kannatus työntekijöiden keskuudessa johtuu pääasiassa monien pappien liittymisestä tähän liikkeeseen, mutta myös nuorisotyönohjaajien on havaittu ajattelevan samansuuntaisesti. (Ks. Niemelä 2004, 67–68; Jantunen 2004, 137–138.)

Kahden opiskeluvuoden jälkeen suosituimmat liikkeet saivat kannatusta lähinnä seuraavissa yksiköissä. Tuomas-messuyhteisön kannatus jakautui tasaisesti eri yksiköihin (keskiarvot 1,5–1,6), lukuun ottamatta Oulun ja Pieksämäen yksiköitä (molemmissa K=1,3). Kansanlähetys sai eniten kannatusta Kauniaisten (K=1,7), Oulun (K=1,7), Järvenpään (K=1,5) ja Ylivieskan (K=1,5) yksiköissä. Evankelisuuden kannatusta ilmeni lähinnä Kauniaisten (K=1,8), Po-

rin (K=1,6) ja Ylivieskan (K=1,5) yksiköissä. Yhteiskristillisyyden kannatusta oli ennen kaikkea Helsingin yksikössä (K=1,7). Suurista yksiköistä Pieksämäellä ei näyttänyt olevan korostuneesti minkään liikkeen kannatusta. Myös Järvenpää oli tässä suhteessa melko neutraali – edellä mainittua Kansanlähetyksen kannatusta lukuun ottamatta.

Kouluttavista yksiköistä kahdella on herätysliiketausta – Kauniaisten yksiköllä viidenteen herätysliikkeeseen luokiteltava Suomen Raamattuopisto ja Ylivieskan yksiköllä herännäisyys. Siksi oli kiinnostavaa tarkastella erikseen näiden yksiköiden ja liikkeiden suhdetta. Suomen Raamattuopiston kannatus Kauniaisissa oli koko ajan vahva. Kolmen peräkkäisen kyselyn keskiarvot olivat 2,1 – 2,8 – 2,4 (viimeisen luvun keskihajonta 1,2). Raamattuopiston kannatus nousi voimakkaasti ensimmäisen vuoden jälkeen, mutta alkoi laskea toisen vuoden aikana. Melko korkea keskihajonta kertoo siitä, että vastaajissa oli sekä liikkeeseen selvästi sitoutuneita (”kuulun kiinteästi”), mutta myös siitä etäämpänä olevia (”en kuulu”). Vastaavasti herännäisyyden kannatus Ylivieskan yksikössä oli kolmessa peräkkäisessä kyselyssä 1,5 – 1,6 – 1,7 (viimeisen luvun keskihajonta 0,8). Keskiarvot eivät ole niin korkeita kuin edellisessä vertailussa Kauniaisissa, mutta ne ovat koko ajan korkeammat, kuin herännäisyyden keskimäärin. Näistä kahdesta yksiköstä voidaan todeta, että Raamattuopiston kannatus Kauniaisissa on erittäin vahvaa, mutta myös altis vaihteluille. Herännäisyyden vaikutus Ylivieskassa ei ole yhtä voimakasta, mutta kuitenkin selvästi havaittavaa ja vähitellen kasvavaa.

3.2 Jumalaan uskomisen

Opiskelijoiden uskoa Jumalaan kysyttiin kahdella kysymyksellä. Ensimmäisessä vastaajille annettiin neljä erilaista vaihtoehtoa, joista ensimmäinen oli ”uskon Jumalaan niin kuin ev.-lut. kirkko opettaa” ja neljäs ”en usko Jumalan olemassaoloon”. Taulukossa 5 on vastausten prosenttiosuuksien vertailu kolmen kyselyn kesken.

TAULUKKO 5. Usko Jumalaan (%).

Usko Jumalaan	Valintakokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen
Uskon Jumalaan, niin kuin ev.lut. kirkko opettaa	80	81	79
Uskon Jumalaan, mutta eri tavalla kuin kirkko opettaa	15	10	15
En tiedä, uskonko Jumalaan vai en	5	8	6
En usko Jumalan olemassaoloon	0	1	0
Yhteensä	100	100	100
N	172	139	106

Valintakokeiden yhteydessä todettiin, että neljä viidesosaa hakijoista ilmoitti uskovansa Jumalaan, niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa (Launonen 2005, 30). Valittujen ja kaikkien hakijoiden kesken ei tässä kysymyksessä ollut eroja. Oheisessa taulukossa on valittuja koskevat tiedot. Ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden jälkeen tilanne pysyi melko muut-

tumattomana. Niiden osuus, jotka uskovat eri tavalla kuin kirkko opettaa, laski ensimmäisen vuoden jälkeen, ja samaan aikaan epävarmojen osuus nousi hieman. Tilanne kuitenkin palasi lähtötasolle kahden vuoden jälkeen.

Suuntautumisvaihtoehtoinen tarkasteltuna vastauksissa on kuitenkin eroja. Yhden vuoden jälkeen ensimmäisen väittämän kannalla oli suhteellisesti eniten diakonisen sosiaalityön sv:n opiskelijoita (94 %). Nuorisotyöalan opiskelijat Diakissa (81 %) ja KPAMK:ssa (75 %) olivat lähimpinä koko joukon keskiarvoa. Diakonisen hoitotyön opiskelijoista mainitun väittämän kannalla oli vain 65 % vastaajista. Kahden vuoden jälkeen ensimmäisessä väittämässä korkein prosentti (100 %!) oli KPAMK:n opiskelijoilla. Diakonisen sosiaalityön (82 %) ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön (80 %) opiskelijat olivat keskiarvon tuntumassa, mutta diakonisen hoitotyön opiskelijoiden osuus oli edelleen pienentynyt (50 %).

Tulokset poikkeavat huomattavasti kaikkien suomalaisten uskonnollisuudesta. Gallup Ecclesiastica 2003 -kyselyssä ensimmäinen väittämä oli muodossa ”Uskon kristinuskon opettamaan Jumalaan”. Vain 36 % suomalaisista oli tätä mieltä ja määrä oli laskussa verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin. (Kirkko muutosten keskellä 2004, 52–53.) Lisäksi vertailussa on otettava huomioon se suomalaisten uskonnollisuudesta todettu piirre, että Jumalaan uskomisen on vähäisintä nuorten ja nuorten aikuisten ikäryhmässä. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 286) Tässä tutkimuksessa ”kristinuskon” tilalla oli rajatumpi käsite ”ev.lut. kirkko”, ja silti noin 80 % opiskelijoista oli joka kyselyssä väitteen kannalla.

Toisaalta opiskelijoiden antamat vastaukset eivät ole niin yhtenäiset kuin seurakunnan työntekijöillä. Kaikista hengellisen työn työntekijöistä 95 % uskoo kristinuskon opettamaan Jumalaan – diakoniatyöntekijöistä osuus on jopa 98 % ja nuorisotyönohjaajista 94 %. (Niemelä 2004, 81.)

Kirkon alan opiskelijoiksi hakeutuvat siis väestöstä luonnollisesti pääosin ne, jotka kokevat kirkon uskon omakseen. Kahden opiskeluvuoden aikana ei heidän ajattelussaan kokonaisuutena tarkastellen tapahdu juurikaan muutosta. Seuraava valikoituminen näyttää tapahtuvan työelämään siirtymisen vaiheessa, kun vain hyvin harva ”toisella” tavalla uskovista hakeutuu kirkon palvelukseen. Voidaan myös olettaa, että kirkon yhteiseen uskoon liittyvä identiteetti vahvistuu edelleen opiskelijan valmistuttua ja siirryttyä seurakunnan työntekijäksi.

Toinen uskoa koskeva kysymys oli ”Kuinka tärkeä Jumala on elämässäsi”. Vastausvaihtoehdot annettiin 10-portaisella asteikolla, jossa 1 oli ”ei lainkaan tärkeä” ja 10 ”erittäin tärkeä”. Vastauksista laskettiin prosenttijakaumat, ja taulukossa 6 on esitetty kolmen kyselyn tulokset rinnakkain.

TAULUKKO 6. Jumalan tärkeys omassa elämässä (%).

1 ei lainkaan tärkeä... 10 erittäin tärkeä.

1-10	Valintako- keissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen
1	0	3	0
2	2	1	2
3	3	3	2
4	3	1	0
5	5	3	5
6	8	7	6
7	9	9	5
8	17	15	19
9	18	21	17
10	35	37	44
Yhteensä	100	100	100
K	8,14	8,17	8,51
N	172	140	106

Näyttää siltä, että Jumalan tärkeys lisääntyy opintojen kuluessa, erityisesti toisen vuoden aikana. Maksimiarvon 10 valitsi 1. kyselyssä 35 % valituksi tulleista, toisessa kyselyssä 37 % ja kolmannessa 44 %. Arvon 9–10 antoi kolmannessa kyselyssä 61 % vastaajasta. Kaikkien annettujen vastausten keskiarvot nousivat kahdessa vuodessa lähes neljä kymmenystä. Diakonisen sosiaalityön sv:ssä keskiarvo oli sekä yhden että kahden vuoden opiskelun jälkeen 8,8, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko:ssa vastaavasti 8,4 ja 8,9, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv:ssä 8,2 ja 8,5 sekä diakonisen hoitotyön sv:ssä 7,0 ja 7,4. Yksiköistä korkeimmat arvot annettiin Kauniaisissa, missä keskiarvo oli joka kyselyssä yli yhdeksän. Seuraavaksi korkeimmat keskiarvot olivat kahden vuoden opintojen jälkeen Oulun, Ylivieskan ja Helsingin yksiköissä.

Keskiarvojen kohoaminen voi johtua myös vastaajajoukon pienenemisestä. On mahdollista, että vähemmän uskonnolliset opiskelijat ovat olleet heikommin motivoituneita kirkon alaa koskevaan kyselyyn ja jättäneet vastaamatta.

Tulokset poikkesivat jälleen selvästi suomalaisten yleisestä uskonnollisuudesta. Vastaavassa kysymyksessä arvon 9–10 antaa yleensä yksi viidestä suomalaisesta. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 155.) Toisaalta opiskelijat eivät koe Jumalaa aivan niin tärkeänä kuin seurakuntien työntekijät. Heistä 70 % antoi vastaavassa kyselyssä arvon 10 ”erittäin tärkeä”. Työntekijöidenkin kohdalla kuitenkin havaittiin, että Jumalan koettu tärkeys kasvaa iän lisääntyessä. (Niemelä 2004, 160–161.)

3.3 Käsitys omasta uskosta

Opiskelijoiden käsitystä omasta uskosta ja sen syntymisestä kartoitettiin kysymyksellä, jossa oli viisi eri vaihtoehtoa. Kaksi niistä liittyi uskomiseen – usko on kasvanut vähitellen tai henkilö on tullut uskoon tiettyä ajankohtana. Kaksi muuta vaihtoehtoa ilmaisivat tilannetta, että vastaaja ei koe olevansa uskossa. Yksi vaihtoehto oli avoin. Kysymys oli samankaltainen kuin seurakunnan työntekijöitä koskevassa tutkimuksessa. (Niemelä 2004). Kolmen eri kyselyn vastausten jakaumat ovat taulukossa 7.

TAULUKKO 7. Opiskelijoiden käsitys omasta uskosta (%).

Käsitys omasta uskosta	Valinta- kokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen
1. Uskoni on kasvanut vähitellen	71	75	78
2. Olen tullut uskoon tarkasti määriteltynä ajankohtana	11	7	10
3. En koe olevani uskossa, vaikka joskus aiemmin niin koin	1	2	1
4. En koe olevani uskossa enkä ole koskaan ollutkaan	5	6	3
5. Ei mikään edellisistä	12	10	8
Yhteensä	100	100	100
N	172	137	104

Lähes neljä viidesosaa opiskelijoista koki kahden vuoden jälkeen, että oma usko oli kasvanut vähitellen. Yksi kymmenesosa vastasi tulleen uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana. Opiskelijoiden kokemuksissa ei tapahtunut kahden vuoden aikana suuria muutoksia. Tämä on ymmärrettävää, koska kyseessä on omaan elämänhistoriaan kuuluva asia. Opiskelija saa uskonsa tulkintaan opintojen aikana uusia näkökulmia, mikä voi sitten vaikuttaa tämän käsityksen muuttumiseen. Niiden osuus, jotka kokivat vähitellen kasvaneensa uskoon, nousi hieman sekä yhden että kahden vuoden jälkeen. Samalla neljännestä ja viidennestä vaihtoehdon osuus laski.

Suuntautumisvaihtoehdoittain oli joitakin eroja. Kahden vuoden jälkeen nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla oli suhteellisesti useimmin kokemus uskon vähittäisestä kehitymisestä (91 %). Diakoniopiskelijoissa oli puolestaan eniten tiettyä hetkenä uskoon tulleita (19 %) ja diakonissaopiskelijoissa suhteellisesti eniten niitä, jotka eivät koe koskaan olleensa uskossa. – Nuorisotyönohjaajien koulutuksen historiaan liittynyt polarisaatio kasvatus- ja herätyskristillisyyden välillä ei näytä enää olevan ajankohtainen ainakaan opiskelijoiden oman taustan perusteella (Ks. Launonen 2004, 233-241).

Koko opiskelijajoukkoa koskeva tulos on melko samankaltainen kuin seurakunnan työntekijöistä tehdyssä tutkimuksessakin. 73 % kaikista hengellistä työtä tekevistä koki uskonsa kehittyneen vähitellen. Nuorisotyönohjaajien (85 %) ja diakoniatyöntekijöiden (64 %) osuudet poikkesivat melko paljon toisistaan. Peräti 32 % diakoniatyöntekijöistä kertoi tulleen

uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana. Tämä kokemus oli kuitenkin ikäsidonnainen. Yleisintä uskoontulon kokemus oli 1940- ja 1950-luvuilla syntyneillä työntekijöillä. Näin ol-
len diakonia- ja nuorisotyöntekijöiden väliset erot selittyivät osittain työntekijäryhmien eri-
laisella ikärakenteella. (Niemelä 2004, 77)

Noin joka kymmenes ei valinnut tässä tutkimuksessa mitään tarjotusta neljästä vaihtoehdos-
ta, vaan muotoili vastauksen omin sanoin. Joissakin yhdistettiin kaksi vaihtoehtoa tai muun-
neltiin niitä:

Aluksi ns. lapsenusko, kunnes tein oman henkilökohtaisen uskonratkaisuni. (2/1, nainen, diakoni.)

Uskonasiat ovat olleet tärkeitä niin kauan kuin muistan eläneeni. (2/2, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

*En ole tullut uskoon vaan ”usko on tullut minuun” syntien anteeksiantamuksen kautta tar-
kasti määriteltävänä ajankohtana. (2/18, nainen, diakonissa.)*

Uskoon tuloni oli puolen vuoden mittainen kasvuprosessi. (3/4, nainen, diakoni.)

Koen aina olleeni uskovainen, paitsi ylä-asteella. (3/10, nainen, diakonissa.)

Myös epäilyt tai uskon ja epäuskon rajalla oleminen saivat erilaisia ilmauksia:

Uskoni on hiipunut, mutta uskon edelleen (tavallani?). (3/1, nainen, diakoni.)

Uskoni on nyt hieman hakusessa. (2/15, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

*Olen ehkä hitusen verran uskossa, mutta en voi sanoa, että uskoni määrä on mitenkään muut-
tunut suuntaan tai toiseen vuosien saatossa. (2/16, nainen, diakonissa.)*

Sanalliset vastaukset osoittivat myös sen, että uskoon liittyvät käsitykset ja kokemukset ovat
hyvin henkilökohtaisia. Kysymyksessä annetut muutamat valmiit vaihtoehdot eivät olleet riit-
täviä kattamaan sitä moninaisuutta, mitä tähän ilmiöön liittyi. Kun kolme neljäsosaa vastaa-
jista oli sitä mieltä, että usko on kasvanut vähitellen, ei voida olettaa, että näiden vastausten
takana on keskenään samanlaiset kertomukset.

4 MOTIVAATIO KIRKON ALAN KOULUTUKSEEN JA TYÖHÖN

Opiskelijoiden motivaatiota kirkon alan töihin tutkittiin kahdella eri väittämäsarjalla. Ensimmäinen liittyi pääasiassa niihin lähtökohtiin, miksi on hakeutunut alalle opiskelemaan ja mihin opintojen kautta tähtää. Toinen väittämäsarja liittyi itse työhön ja kirkkoon työpaikkana. Molemmissa oli vastausvaihtoehdot annettu Likert-tyyppisellä viisiportaisella asteikolla: 1 = täysin eri mieltä... 5 = täysin samaa mieltä.

4.1 Motivaatio kirkon alan koulutukseen

Ensimmäinen väittämäsarja koski sisäisiä motivaatiotekijöitä, jotka liittyivät esimerkiksi auttamishaluun tai hengellisiin lähtökohtiin, ja ulkoisia motivaatiotekijöitä, jotka liittyivät esimerkiksi opiskelemiseen, ansiotyöhön tai toisten ihmisten vaikutukseen. Tulokset ovat taulukossa 8.

Toisen ja kolmannen kyselyn tulokset eivät suuresti poikenneet ensimmäisestä kyselystä. Auttamiseen liittyvä motivaatio – halu työskennellä ihmisten kanssa, palveleminen ja ongelmien auttaminen – pysyi edelleen vahvimpana. Sen tuntumassa oli myös halu itsensä toteuttamiseen. Tosin kaikkiin näihin liittyvät keskiarvot olivat laskeneet kahdessa vuodessa muutamien kymmenyksien. Sen sijaan uskonnolliset motiivit olivat vahvistuneet: ”Haluan välittää Jumalan rakkautta” (valintakokeissa $K=4,1$ – kahden vuoden jälkeen $K=4,2$), ”Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle” ($K=3,7 \rightarrow K=3,8$), ”Haluan toteuttaa Jumalalta saatua kutsumusta” ($K=3,5 \rightarrow K=3,6$).

Muissakin uskonnollisissa motivaatiotekijöissä keskiarvot olivat vähintään pysyneet lähellä lähtötasoa, toisin kuin lievästi laskeneissa kärkimuuttujissa. Suurimmat yksittäiset muutokset kahdessa vuodessa olivat väittämässä ”Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä” ($K=4,4 \rightarrow K=3,9$) ja ”Tälle alalle on helpompi päästä kuin monelle muulle koulutuslalle” ($K=2,0 \rightarrow K=2,4$).

TAULUKKO 8. Kirkon alan koulutukseen liittyvä motivaatio.

Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s): 1 täysin eri mieltä, 2 joihinkin eri mieltä, 3 osittain samaa, osittain eri mieltä, 4 joihinkin samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä.

Motivaatiotekijät	Valinta kokeissa		1 vuoden jäl-keen		2 vuoden jäl-keen	
	K	s	K	s	K	s
1. Haluan työskennellä ihmisten kanssa	4,9	0,4	4,8	0,6	4,7	0,7
2. Voin palvella ja auttaa lähimmäisiä	4,8	0,4	4,6	0,8	4,6	0,8
3. Haluan auttaa muita heidän ongelmistaan	4,7	0,5	4,5	0,8	4,5	0,7
4. Saan mahdollisuuden omien lahjojen ja taipumusten toteuttamiseen	4,6	0,6	4,2	0,9	4,3	0,8
5. Arvostan tuntemaani tämän alan edustajaa	4,4	0,8	4,2	1,0	4,2	1,1
6. Olen kiinnostunut uskoa koskevista kysymyksistä.	4,2	0,9	4,3	1,1	4,2	1,1
7. Haluan välittää Jumalan rakkautta	4,1	1,1	4,0	1,1	4,2	1,0
8. Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä	4,4	0,7	3,7	1,1	3,9	1,1
9. Sovellun kyvyiltäni ja taidoiltani kirkolliselle alalle	4,3	0,7	3,8	1,0	3,9	1,0
10. Haluan pohtia uskontoon liittyviä kysymyksiä muiden kanssa	4,0	1,1	3,7	1,1	3,9	1,1
11. Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle	3,7	1,0	3,7	1,1	3,8	1,0
12. Haluan saada jonkun ammatin itselleni	3,7	1,4	3,7	1,4	3,7	1,3
13. Haluan julistaa evankeliumia	3,7	1,2	3,6	1,3	3,7	1,2
14. Haluan saada selville omiin elämäntilanteisiin	3,6	1,1	3,8	1,1	3,6	1,1
15. Haluan toteuttaa Jumalalta saamaani kutsumusta	3,5	1,3	3,6	1,3	3,6	1,2
16. Toivon saavani selville, mitä todella toivon tulevaisuudelta	3,3	1,2	3,3	1,2	3,4	1,1
17. Vanhempani kannustavat minua tälle alalle	3,3	1,2	3,1	1,2	3,1	1,2
18. Kirkon työntekijän kannustus motivoi minua opiskelemaan tälle alalle	3,5	1,3	3,1	1,3	3,0	1,4
19. Työ seurakunnassa on turvattu	3,3	0,9	3,0	0,9	3,0	0,9
20. Ystävilläni on suuri vaikutus opintumotivaatiooni tällä alalla	2,7	1,2	2,9	1,2	3,0	1,2

Motivaatiotekijät	Valinta kokeissa		1 vuoden jäl-keen		2 vuoden jäl-keen	
21. Kodin uskonnollisuus tukee motivaatiotani opiskella tällä alalla	3,0	1,2	2,8	1,4	2,9	1,3
22. Tälle alalle on helpompi päästä kuin monelle muulle koulutuslalle	2,0	0,9	2,4	1,0	2,4	0,9
23. Haluan saada edes jonkin opiskelupaikan	2,4	1,2	2,3	1,2	2,1	1,1
N	166-172		138-141		104-107	

Suuntautumisvaihtoehtoin tarkasteltuna oli joitakin eroja. Auttamiseen liittyvässä motivaatiossa ei ole paljon hajontaa. Väittämässä ”Haluan työskennellä ihmisten kanssa” korkeimmat keskiarvot kahden vuoden jälkeen olivat diakonisen sosiaalityön sv:n ja kansalaistoiminnan ja nuorisotoiminnan ko:n opiskelijoilla (K=4,9) ja muita hieman alempi diakonisen hoitotyön opiskelijoilla (K=4,4). Väittämässä ”Voin palvella ja auttaa lähimmäisiäni” erot olivat samansuuntaisia. Uskonnollista motiivia koskevissa väittämässä oli hieman enemmän hajontaa. Väittämässä ”Olen kiinnostunut uskoa koskevista kysymyksistä” korkein keskiarvo kahden vuoden jälkeen oli diakonisen sosiaalityön opiskelijoilla (K=4,5) ja matalin diakonisen hoitotyön opiskelijoilla (K=3,7). Väittämässä ”Haluan välittää Jumalan rakkautta” vastaavat ääripäät olivat diakonisen sosiaalityön sv. ja kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko. (K=4,4) sekä diakonisen hoitotyön sv. (K=3,5). Yksi suurimmista keskihajonnoista oli väittämässä ”Haluan saada jonkun ammatin itselleni”. Korkein keskiarvo kahden vuoden jälkeen oli diakonisen hoitotyön sv:n opiskelijoilla (K=4,1) ja matalin diakonisen sosiaalityön sv:n opiskelijoilla (K=3,2). Suuntautumisvaihtoehtojen kesken suurin keskiarvojen välinen ero oli väittämässä ”Haluan julistaa evankeliumia”: kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko.n keskiarvo oli 4,4 ja diakonisen hoitotyön sv:n 2,8.

Vastaaajille esitettiin myös avoin kysymys ”Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi opiskella tällä alalla?” Vastaukset ryhmiteltiin neljään pääluokkaan: 1) opiskeleminen liittyvät tekijät, 2) työhön liittyvät tekijät, 3) muut tekijät ja 4) ei motivoivia tekijöitä. Toisessa kyselyssä opiskelemiseen liittyviä vastauksia oli 47/121 ja kolmannessa 40/85. Opiskelemiseen liittyviä vastauksia käsitellään tässä alaluvussa ja työhön liittyviä vastauksia seuraavassa alaluvussa.

Ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen opiskelemiseen liittyvissä motivaatiotekijöissä korostuivat ensinnäkin teologiseen ja hengelliseen pohdintaan liittyvät syyt:

Opiskelen tällä hetkellä kristillinen usko opintokokonaisuudessa, joten teologian opiskelu, joka minua kiinnostaa todella paljon, vaikuttaa eniten opiskelumotivaatiooni. (2/22, nainen, diakoni.)

Kiinnostus oppia ja ymmärtää erilaisia uskon asioita, niin teoreettisesti kuin käytännössäkin. (2/76, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Uusien näkökulmien saaminen elämään. Helpottavaa huomata etten ole yksin tässä suuressa mysteereitä sisältävässä maailmassa... Minulla on oikeus etsiä ja löytää! (2/27, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Toisen selkeän ryhmän opintoihin liittyvissä motivoivissa tekijöissä muodostivat opiskelutovereihin ja –ympäristöön liittyvät tekijät:

Opiskeluympäristö ja -toverit, oma kiinnostus. (2/7, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Koulutovereista on tullut melko hyviä ystäviä ja opinnot tuntuvat olevan hyvin suunniteltuja; ne tukevat juuri sitä työtä, johon aion mennä valmistuttuani. (2/16, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Positiivinen opiskeluympäristö, opettajien asenne työtään ja opiskelijoita kohtaan, positiivinen ja innostava palaute opettajilta. (2/11, nainen, diakoni.)

Kahden opiskeluvuoden jälkeen hengelliseen pohdintaan liittyvät vastukset vähenivät, mutta opiskelemiseen ja opiskeluympäristöön liittyvät tekijät säilyivät edelleen vahvoina. Sen lisäksi uutena korostuksena tulivat opiskelun ja työelämän yhteyksiin ja erityisesti harjoitteluihin liittyvät tekijät:

Meneillään oleva srk-harjoittelu on antanut uutta motivaatiota, mahtavat opiskelukaverit motivoivat ja näin pitkällä opinnoissani ollessani se valmistuminen motivoi myös jaksamaan. (3/10, nainen, diakoni.)

Harjoitteluiden kautta on hienoa päästä näkemään käytännön työtä. Arvostan diakin vahvaa linkittymistä yhteiskuntaan ja työelämäkäyttöä. (3/33, nainen, diakoni.)

Tosi mahtava Osallisuus ja Sosiaalinen tuki jakson diakoniatyön harjoittelu! (3/18, nainen, diakoni.)

Myös valmistumisen läheisyys alkoi jo kahden opiskeluvuoden jälkeen olla motivaatiota antava tekijä:

... se, että opiskeluista on kohta edessä vähemmän kuin mitä niitä on jo takana. On hyvä saada edes joku pätevyys. (3/20, nainen, diakoni.)

Lähinnä tunne siitä, että haluan valmistua ja opinnäytetyö innostaa, koska aihe on mielenkiintoinen ja itselleni sopiva. (3/42, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Edellä mainittujen selkeiden motivaatiotekijöiden lisäksi opiskelijat mainitsivat muitakin, esimerkiksi omasta myönteisestä elämäntilanteesta nousevia tekijöitä. Jotkut eivät osanneet tarkemmin eritellä motivaationsa lähtökohtaa:

*Jokin kiinnostaa minua tällä alalla mutta en osaa sanoa mikä. (2/47, nainen, diakonis-
sa.)*

Muutamia mainintoja oli myös siitä, että opiskelua ei koettu motivoivana:

*Motivaatio kateissa jo pitkään. Pakko vain valmistua saadakseen jonkin ammatin. (2/17,
mies, nuorisotyönohjaaja.)*

4.2 Motivaatio kirkon alan työhön

Motivaatiota kirkon alan töihin mitattiin 12 väittämällä. Ne liittyivät muun muassa työllistymismahdollisuuksiin, työyhteisöön, työn johtamiseen ja yleensä omaan motivaatioon kirkon työhön. Taulukossa 9 ovat kolmen kyselyn vastausten keskiarvot ja keskihajonnat.

TAULUKKO 9. Kirkon alan työhön liittyvä motivaatio.

Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s): 1 täysin eri mieltä, 2 jossain määrin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 melkein samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä.

Motivaatiotekijät	Valinta- kokeissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen	
	K	s	K	s	K	s
1. Tämä koulutus tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet hakeutua kirkon töihin	4,4	0,6	4,0	0,9	3,9	0,9
2. Seurakunnan työntekijän joustava työaika sopii minulle hyvin	4,2	0,7	3,7	1,0	3,9	1,2
3. Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön	4,4	0,7	3,8	1,2	3,8	1,2
4. Kirkko on mielestäni luotettava työnantaja	4,2	0,8	3,5	1,0	3,7	1,0
5. Aion valmistuttuani hakea kirkon töihin	4,1	0,9	3,6	1,2	3,6	1,3
6. Tunnen olevani valmis kirkon työhön	4,1	0,9	3,0	1,2	3,4	1,1
7. Kirkon työntekijöitä arvostetaan yhteiskunnassa	3,5	0,9	3,3	1,0	3,3	1,1
8. Seurakunta on työyhteisönä työntekijää tukeva	4,0	0,8	3,1	0,9	3,2	1,0
9. Haluan tehdä pitkän työuran kirkon palveluksessa	3,7	0,9	3,1	1,2	3,1	1,1
10. Seurakuntien työtä johdetaan hyvin	3,5	0,8	2,9	0,8	2,9	0,9
11. Aion valmistuttuani hakeutua muualle opiskelemaan	2,5	1,0	2,9	1,2	2,7	1,2
12. Kirkon maksamat palkat ovat sopival- la tasolla	3,0	0,8	2,3	1,0	2,2	1,0
N	164-168		139-140		105-107	

Yleispiirteinä vastauksissa on nähtävissä, että motivaatiota kuvaavat keskiarvot olivat valintakokeiden aikaan korkeita, mutta laskivat opintojen kuluessa ja samalla keskihajonnat lisääntyivät. Keskiarvojen lasku näyttää kuitenkin monin paikoin pysähtyneen ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen ja kääntyneen nousuun toisena opiskeluvuotena. Selvimmin tämä edestakainen liike oli väittämässä ”Tunnen olevani valmis kirkon työhön”. Valintakokeissa ilmaistu melko suuri valmius ($K=4,1$) vaihtuu ensimmäisen vuoden aikana epävarmuudeksi ($K=3,0$). Toisen vuoden aikana käsitys omasta valmiudesta kirkon työhön alkaa vahvistua uudelleen ($K=3,4$). Monien väittämien keskiarvot olivat kuitenkin kahden vuoden opintojen jälkeenkin $0,4\text{--}0,8$ prosenttiyksikköä alempana kuin valintakokeissa. Esimerkiksi käsitykset kirkosta työnantajana, seurakunnasta työyhteisönä, työn johtamisesta ja palkoista ovat muuttuneet kriittisemmiksi. Osittain on varmasti käynyt niin, että hakuvaiheen korostuneen positiiviset käsitykset ovat tulleet realistisemmiksi.

Suurin pudotus ja koko taulukon alhaisin keskiarvo ($K=2,2$) oli kirkon palkkoja koskevassa väittämässä. Kaksi kolmannesta (67 %) kaikista vastaajista oli täysin tai jossain määrin eri mieltä väittämästä, että kirkon maksamat palkat ovat sopivalla tasolla. Kahden opiskeluvuoden jälkeen opiskelijoilla oli jo melko paljon kokemuksia sekä seurakunnan että muiden työnantajien palkkatasoista, joten saatu tulos ei voi perustua pelkkiin mielikuviin. Mielenkiintoista on se, että kahden vuoden jälkeen myönteisin käsitys palkoista oli KPAMK:n nuorisotyöohjaajaopiskelijoilla ($K=2,6$) ja kielteisin Diakin nuorisotyöohjaajaopiskelijoilla ($K=2,0$). Näistä opiskelijaryhmistä KPAMK:n opiskelijoiden käsitykset olivat lähempänä työelämässä toimivien nuorisotyöohjaajien käsityksiä, joista Jantunen mukaan 61 % oli melko tai täysin tyytymättömiä palkkaukseensa. (Jantunen 2004, 87.)

Pärnäsän kaikkia seurakuntatyöntekijöitä koskevassa tutkimuksessa 32 % oli täysin tai melkein samaa mieltä väitteestä ”Palkkani on oikeudenmukainen verrattuna muissa ammateissa maksettuihin palkkoihin”. (Pärnäs 2005, 12.) Tässä tutkimuksessa palkkoja koskeva väittämä oli muodossa ”Kirkon maksamat palkat ovat sopivalla tasolla”. Kahden opiskeluvuoden jälkeen 13 % oli täysin tai melkein samaa mieltä. Vaikka tämän tutkimuksen asetelma hieman poikkeaa Pärnäsän tutkimuksesta, voidaan nähdä, että opiskelijoiden käsitys palkan riittävydestä oli kielteisempi kuin seurakunnan työntekijöiden.

Ensimmäinen väittämä ”Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön” on koko väittämäsarjaa kokoava. Siksi sitä tarkastellaan erikseen suuntautumisvaihtoehtoina ja katsotaan, miten motivaatiota koskevat jakaumat ovat vaihdelleet eri kyselyissä. Taulukossa 10 on vastausten keskiarvot ja keskihajonnat suuntautumisvaihtoehtoina kolmesta eri kyselystä.

Koulutuksen alkaessa kaikissa suuntautumisvaihtoehdoissa oli korkea motivaatio kirkon työhön. Korkein se oli nuorisotyöohjaajaopiskelijoilla ja alin diakonissaopiskelijoilla. Tämä havaittiin valintakokeita koskevassa edellisessä tutkimuksessa (Launonen 2005, 42). Tämän vertailun valossa muutokset motivaatiossa tapahtuivat kaksijakoisesti. Ensimmäisen vuoden aikana kaikkien motivaatio laski selvästi, eniten diakonissaopiskelijoilla (1,2 prosenttiyksikköä) ja KPAMK:n nuorisotyöohjaajaopiskelijoilla (0,7). Samaan aikaan myös näiden ryhmien keskihajonnat kasvoivat selvästi. Myös kahden muun ryhmän keskiarvot laskivat selvästi.

Toisen vuoden aikana tilanne muuttui sikäli, että diakonissaopiskelijoiden ja KPAMK:n opiskelijoiden motivaatiokeskiarvot kääntyivät nousuun, mutta Diakin diakoni- ja nuorisotyöohjaajaopiskelijoiden keskiarvot laskivat edelleen. Kahden vuoden jälkeen vahvin motivaatio

TAULUKKO 10. Väittämän ”Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön” vastaukset suuntautumisvaihtoehtojen mukaan.

Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s): 1 täysin eri mieltä, 2 jossain määrin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 melkein samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä.

Suuntautumisvaihtoehto	Valintako- keissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen	
	K	s	K	s	K	s
Diakoninen hoitotyö	4,2	0,9	3,0	1,4	3,5	1,4
Diakoninen sosiaalityö	4,4	0,7	4,0	1,0	3,9	1,2
Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö	4,5	0,6	4,0	1,1	3,7	1,2
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö (KPAMK)	4,5	0,6	3,8	1,5	4,1	1,0
Yhteensä	4,4	0,7	3,8	1,2	3,8	1,2
N	167		139		107	

tämän väittämän valossa oli KPAMK:n opiskelijoilla ja heikoin edelleen diakonissaopiskelijoilla. Kuitenkin suurin muutos oli tapahtunut Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla, joilla koko tarkasteluajana keskiarvo putosi yhteensä 0,8 prosenttiyksikköä. Heistä vain 25 % oli väittämästä täysin samaa mieltä kahden vuoden jälkeen. Vähäisimpiä motivaatiovaihtelut olivat diakoniopiskelijoilla.

Edellä mainittua tulosta vahvistaa myös viides väittämä ”Aion valmistuttuani hakeutua kirkon töihin”. Vaikka koko joukon tarkastelussa ensimmäisen ja toisen vuoden välillä ei ole eroa, suuntautumisvaihtoehtojen mukaan kuitenkin on. Korkeimmat keskiarvot oli kansalaistoiminnan ja nuorisotyön kohdalla (1 vuoden jälkeen K=3,8, 2 vuoden jälkeen K=4,2). Seuraavina olivat diakonisen sosiaalityön sv (1: K=3,6; 2: K=3,7), kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv. (1: K=3,8; 2: K=3,5) ja diakonisen hoitotyön sv. (1: K=2,7; 2: K=3,1).

Lähtötilanteen erittäin korkea motivaatio varsinkin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla selittynee suurelta osin hakijoiden aktiivisella osallistumisella seurakunnan nuorisotyöhön. Koulutuksen kuluessa käsitys työstä on laajentunut ja muuttunut realistisemmaksi, mikä on vaikuttanut vastauksiin. Diakissa myös koulutuksen laaja-alaisuus ja painottuminen sosiaalialaan on vaikuttanut jossain määrin motivaatioon, kuten sanallisista vastauksista ilmenee. Tähän viittaa myös Diakin ja KPAMK:n motivaatiokeskiarvojen erilainen kehitys toisen opiskeluvuoden aikana. On kiinnostavaa nähdä, mihin kohtaan nämä arvot asettuvat valmistumisvaiheessa – niin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla kuin muillakin.

Viimeisenä työmotivaatioon liittyvänä kysymyksenä vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa kiinnostustaan kirkon ja yhteiskunnan työpaikkoihin. Ensimmäisessä ja toisessa kyselyssä vaihtoehtoina olivat vain ”kirkko” ja ”yhteiskunta”, mutta kolmannessa kyselyssä niiden yhteyteen lisättiin selvennykseksi ”esim. seurakunnat ja kristilliset järjestöt” ja ”esim. kunnat ja järjestöt”. Kiinnostuksen määrää pyydettiin arvioimaan valitsemalla sopivin viisiportaisesta luokittelusta, jossa 1 oli ”ei ollenkaan” ja 5 ”erittäin paljon”. Taulukossa 11 on kyselyiden vastauksen jakauma.

TAULUKKO 11. Kirkon ja yhteiskunnan työpaikkojen kiinnostavuus.

Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s): 1 ei ollenkaan, 2 vähän, 3 ei vähän eikä paljon, 4 melko paljon, 5 erittäin paljon.

Työpaikkana kiinnostaa	Valinta-kokeissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen	
	K	s	K	s	K	s
Kirkko	4,4	0,8	3,9	1,2	4,1	1,1
Yhteiskunta	3,9	0,9	3,8	1,0	3,9	0,9
N	162		140		107	

Tämän kysymyksen valossa kirkon ja yhteiskunnan työpaikkojen kiinnostavuus pysyi koko ajan melko korkeana. Kuitenkin kirkkoa koskevassa kiinnostuksessa tapahtui ensimmäisen vuoden aikana selvä lasku. Kehitys on samankaltainen kuin edellä todettu motivaation muutos. Ensimmäisen vuoden opinnot olivat Diakissa kaikille opiskelijoille yhteisiä perusopintoja. Koulutuksen yhteiskunnallinen orientaatio oli vahvasti esillä ja todennäköisesti avasi monille opiskelijoille enemmän myös yhteiskuntaan työllistymisen mahdollisuuksia. Toisaalta yhteiskunnan kiinnostavuus ei vastaavasti noussut, vaan pysyi koko ajan suurin piirtein samalla tasolla.

Suuntautumisvaihtoehtoin tarkasteltuna kiinnostuksessa on selviä eroja, kuten taulukosta 12 ilmenee.

Suurin ja pysyvin kiinnostus kirkkoon työpaikkana oli kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opiskelijoilla. Heidän opetussuunnitelmansa olikin jo ensimmäisestä vuodesta lähtien enemmän kirkon työhön orientoiva. Myös diakoniopiskelijoiden kiinnostuksen profili pysyi melko vakaana ja heilläkin keskiarvo palasi toisen vuoden jälkeen lähtötasolle. Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv:n opiskelijoiden voimakas kiinnostus kirkkoa kohtaan heikkeni selvästi ensimmäisen vuoden aikana ja säilyi samalla tasolla toisen vuoden aikana, mikä oli hieman kahta edellä mainittua ryhmää alhaisempi.

Neljäs ryhmä, diakonisen hoitotyön opiskelijat, poikkesi selvästi kolmesta muusta. Valintakokeissa heidän kiinnostuksensa oli lähes diakonisen sosiaalityön sv:n tasolla. Mutta ensimmäisen vuoden aikana diakonissaopiskelijoiden kiinnostus kirkkoon laski jyrkästi. Keskiarvo oli tasan 3,0 eli ”ei vähän eikä paljon”. Tämä on selvästi vähemmän kuin yhteiskuntaan osoitettu kiinnostus (4,2). Toisen vuoden aikana kiinnostuksen painopisteet jälleen muuttuvat – kirkollinen nousee ja yhteiskunnallinen laskee. Keskiarvot 3,5 ovat molemmat omassa ryhmässään alhaisimmat.

Tulos on samansuuntainen kuin Diakista vuosina 1998–2004 valmistuneiden tutkimuksessa. Sen mukaan kirkon työhön hakeutuivat eniten sosionomi-nuorisotyönohjaajat, joista 61 % oli ollut vähintään yhdessä kirkon työpaikassa valmistumisensa jälkeen. Sosionomi-diakoneilla vastaava osuus oli 55 % ja sairaanhoitaja-diakonisoilla 40 %. Lukumääräisesti eniten kirkollisissa tehtävissä oli sosionomi-diakoneita. (Djupsjöbacka 2006, 48.)

Kiinnostus yhteiskunnan työpaikkoihin vaihteli työaloittain. Molemmissa diakonia-alan suuntautumisvaihtoehtoissa kiinnostus oli kahden vuoden opintojen jälkeen alhaisempi kuin valintakokeissa. Tosin nämä poikkesivat myös toisistaan siinä suhteessa, että diakonissaopiske-

TAULUKKO 12. Kirkon ja yhteiskunnan työpaikkojen kiinnostavuus suuntautumisvaihtoehtojen suhteen.

Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s): 1 ei ollenkaan, 2 vähän, 3 ei vähän eikä paljon, 4 melko paljon, 5 erittäin paljon.

Suuntautumisvaihtoehto		Valintakokeissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen	
		Kirkko	Yhteiskunta	Kirkko	Yhteiskunta	Kirkko	Yhteiskunta
Diakoninen hoitotyö	K	4,2	4,2	3,0	4,2	3,5	3,5
	s	0,8	0,8	1,4	0,9	1,5	1,1
	N	33		23		15	
Diakoninen sosiaalityö	K	4,3	4,1	4,1	3,8	4,3	3,9
	s	0,9	0,7	1,1	1,2	1,0	0,8
	N	45		38		34	
Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö	K	4,6	3,7	4,1	3,8	4,1	3,9
	s	0,6	0,9	1,0	0,9	1,0	0,9
	N	65		63		44	
Kansalais-toiminta ja nuorisotyö (KPAMK)	K	4,4	3,6	4,3	3,4	4,4	3,9
	s	0,8	1,2	1,1	0,9	1,0	0,9
	N	19		16		14	
Yhteensä	K	4,4	3,9	3,9	3,8	4,1	3,9
	s	0,8	0,9	1,2	1,0	1,1	0,9
	N	162		140		107	

lijoilla kirkonkin työpaikkojen kiinnostavuus laski, kun diakoniopiskelijoilla se pysyi samalla tasolla. Vastaavasti molemmissa nuorisotyön ryhmissä kiinnostus yhteiskunnan työpaikkoihin lisääntyi kahden vuoden aikavälillä. Tämä vahvistaa näkemystä, että nuorisotyön opiskelijoiden työorientaatio opintojen alkuvaiheessa oli korostuneen seurakunnallinen, eivätkä yhteiskunnan työpaikat olleet siinä vaiheessa kovinkaan relevantti vaihtoehto. Tämä näkemys sitten muuttui vähitellen opintojen aikana – tosin KPAMK:n opiskelijoilla vasta toisen vuoden aikana.

Edellä mainittuun avoimeen kysymykseen ”Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi opiskella tällä alalla?” muodostui toiseksi pääluokaksi ”Työstä nousevat tekijät”, johon sisältyi yhden vuoden jälkeen yhteensä 58/121 vastausta ja kahden vuoden jälkeen 37/85 vastausta. Yhden vuoden opintojen jälkeen tähän luokkaan kuuluvista vastauksista suurin osa käsitteli työtä hengellisenä kutsumuksena:

... haluan päästä töihin seurakuntaan tai johonkin hengelliseen yhteisöön, jossa voin auttaa ja tukea ihmisiä sekä julistaa evankeliumia. (2/2, nainen, diakoni.)

Haluan olla hyvä ammattilainen ja välittää Jumalan rakkautta teoillani ja työssäni auttamalla ihmisiä. (2/46, nainen, diakoni.)

Minusta tuntuu, että ala on oikea minulle ja haluan työskennellä kirkossa. Toivon, että Jumalan tahto voisi tapahtua ja voisin toteuttaa kutsumustani. (2/59, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Toinen merkittävä työhön liittyvä teema, jonka merkitys suhteessa edelliseen alkoi korostua toisena opiskeluvuotena, oli auttaminen ja työ ihmisten parissa. Näissä vastauksissa oli myös kysymys siitä, että opiskelija koki itse tulleen ensin autetuksi ja halusi siksi auttaa muita:

Haluan auttaa muita ihmisiä, varsinkin nuoria. Itse olen löytänyt ensimmäisen turvallisen aikuisen joka halusi kuunnella ja auttaa kirkon piiristä, ja tämä motivoi minuakin opiskelemaan tälle alalle. (2/31, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

5 AMMATILLINEN OSAAMINEN

5.1 Kirkon alan ammatillinen osaaminen

*K*asvu kirkon työntekijäksi -hankkeen määrittelyn mukaan ammatilliseen identiteettiin sisältyy muun muassa kristillisen uskon tunteminen, tulkitseminen ja harjoittaminen. Näin ollen kirkon alan ammatilliseen osaamiseen kuuluvat teologinen tietämys ja seurakuntaelämän käytännölliset taidot. Teologinen osaaminen sisältää sekä teologian eri osa-alueiden sisällön tuntemisen että kyvyn soveltaa tätä tietoa. Seurakunnalliseen ydinosoitukseen kuuluvat muun muassa jumalanpalvelus, hartaus, sielunhoito, opettaminen ja ohjaaminen.

Kirkon alan ammatillista osaamista arvioitiin kyselyissä edellisiin sisältöalueisiin liittyvien 18 väittämän ja Likert-tyyppisen viisiportaisen asteikon avulla, jossa 1 oli ”erittäin huonosti” ja 5 ”erittäin hyvin”. Kaikkien kolmen kyselyn vastausten keskiarvot ja keskihajonnat ovat taulukossa 13.

Seurakunnallisen osaamisen kärjessä oli edelleen kahden vuoden jälkeen kuunteleminen ja auttaminen (K=4,2). Vahvimaksi siinä osaamisensa arvioivat diakonia-alan opiskelijat. Molemmassa suuntautumisvaihtoehdoissa keskiarvo oli 4,3. Nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla keskiarvot olivat hieman alhaisemmat, Diakissa 4,1 ja KPAMK:ssa 4,0. Raamatun keskeisen sanoman ymmärtäminen (K=4,1) oli myös säilynyt vahvana, mutta siinä oli enemmän hajontaa. Korkeimmat keskiarvot olivat KPAMK:n opiskelijoilla (K=4,4) ja diakoniopiskelijoilla (K=4,3). Näitä alhaisemmiksi jäivät Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden (K=4,0) ja diakonissaopiskelijoiden (K=3,8) keskiarvot. KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla oli korkein keskiarvo (K=4,1) myös Raamatun sisällön tuntemista koskevassa väittämässä. Siinäkin oli melko paljon hajontaa, sillä diakonissaopiskelijoiden keskiarvo oli vain 3,3. Raamatun tuntemisen keskiarvo putosi hetkellisesti ensimmäisenä opiskeluvuotena, mikä voi johtua eksegetiikan opetuksen alkamisesta ja Raamattuun liittyvien kysymysten avautumista laajempina kuin lukio-opinnoissa ja seurakunnan toiminnassa.

Suurimmat muutokset koulutuksen aikana tapahtuivat käytännön seurakuntaelämään liittyvän osaamisen alueilla. Kahden opiskeluvuoden jälkeen neljänneksi vahvimaksi osaamiseksi arvioitiin hartauspuheen valmistaminen ja pitäminen (K=4,0). Valintakokeiden aikaan se oli vasta 12. sijalla (K=3,5). KPAMK:n opiskelijat antoivat korkeimmat arviot. Heistä 86 % piti osaamistaan erittäin tai melko hyvänä. Lähes samalla tasolla olivat Diakin diakoniopiskelijat (85 %) ja nuorisotyönohjaajaopiskelijat (82 %). Näillä kolmella ryhmällä oli ollut jo seurakuntaharjoittelu. Diakonissaopiskelijoista arvioi osaamisensa erittäin tai melko hyväksi vain vähän yli puolet (53 %).

TAULUKKO 13. Käsitys omasta kirkollisesta ammatillisesta osaamisesta.
Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s) asteikolla: 1 erittäin huonosti, 2 melko huonosti, 3 en huonosti enkä hyvin, 4 melko hyvin, 5 erittäin hyvin.

Kirkollisen ammatillisen osaamisen alueet	Valintako- keissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen	
	K	s	K	s	K	s
1. Osaan kuunnella ja auttaa	4,4	0,7	4,2	0,6	4,2	0,7
2. Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	4,1	0,7	4,1	0,8	4,1	0,9
3. Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	4,0	0,8	3,9	0,7	4,0	0,8
4. Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	3,5	1,2	3,7	1,0	4,0	0,9
5. Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	3,9	0,7	3,9	0,7	3,9	0,7
6. Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	3,7	1,0	3,7	0,9	3,9	0,8
7. Tunnen kristillisen etiikan perusteet	3,8	0,7	3,7	0,8	3,9	0,7
8. Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	3,7	0,8	3,6	0,9	3,8	0,8
9. Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	3,4	1,1	3,5	1,1	3,8	1,0
10. Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	3,7	0,7	3,6	0,9	3,8	0,8
11. Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	3,8	0,8	3,7	0,8	3,7	0,8
12. Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmissa	3,6	0,8	3,5	0,9	3,7	0,8
13. Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	3,6	1,0	3,4	1,0	3,6	0,9
14. Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	3,3	1,2	3,3	1,1	3,6	1,1
15. Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	3,2	1,1	3,1	1,0	3,4	1,0

Niin ikään pienryhmätoiminnan ohjaaminen (K=3,9), yhteisen rukouksen ohjaaminen (K=3,8) ja jumalanpalveluksen ja hartauden yhteinen suunnitteleminen (K=3,6) vahvistuivat selvästi. Myös kirkon toimintamuotojen tuntemus parantui. Näilläkin osaamisalueilla diakonissaopiskelijoiden keskiarvot poikkesivat selvästi muista. Ne olivat välillä 2,6–3,2, kun muissa suuntautumisvaihtoehdoissa/koulutusohjelmissa ne olivat välillä 3,6–4,2.

Diakonissaopiskelijoita koskevat tulokset liittyvät osittain opintojen rakenteeseen. Esko Ryökäs totesi jo ammattikorkeakouluvaihetta edeltävästä diakonia-alan koulutuksesta, että kirkollisten ja seurakunnallisten sisältöjen integrointi on helpompi tehdä diakonikoulutuksessa kuin sairaanhoitajatutkintoon tähtäävässä diakonissakoulutuksessa. (Ryökäs 2000, 44.)

Vastaajat arvioivat myös ammatilliseen osaamiseen liittyviä oppimisen haasteita. Heitä pyydettiin valitsemaan edellä mainitusta luettelosta kolme oman oppimisensa kannalta tärkein-

tä osaamisen aluetta. Taulukossa 14 olevat luvut ilmoittavat, kuinka suuri osa vastaajista valitsi kyseisen vaihtoehdon.

TAULUKKO 14. Oman oppimisen kannalta tärkeimmät kirkollisen ammatillisen osaamisen alueet (%).

%-luku ilmoittaa, kuinka suuri osa vastaajista valitsi kyseisen vaihtoehdon yhtenä kolmesta.

Kirkollisen ammatillisen osaamisen alueet	Valintakokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen
1. Osaan kuunnella ja auttaa	57	50	62
2. Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	19	31	35
3. Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	18	30	33
4. Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	20	23	29
5. Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	32	27	24
6. Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	25	28	24
7. Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	17	17	24
8. Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	22	38	22
9. Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	24	24	21
10. Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmissa	24	13	19
11. Tunnen kristillisen etiikan perusteet	11	10	10
12. Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	4	10	9
13. Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	4	12	7
14. Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	4	6	7
15. Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	11	6	6
16. Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	2	6	5
17. Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	4	5	4
18. Osaan ohjata retriitin työskentelyä	1	3	3
N	161	141	107

Oman oppimisen tavoitteissa kuunteleminen ja auttaminen ovat pysyneet selvästi tärkeimpinä koko koulutuksen ajan – siitäkin huolimatta, että siihen liittyvä osaaminenkin on koko ajan arvioitu parhaimmaksi. Kahden opiskeluvuoden jälkeen se on jopa tärkeämpi kuin opintojen alussa (62 % vastaajista). Vähintään puolet vastaajista on kaikissa kyselyissä merkinnyt sen kolmen tärkeimmän opittavan asian joukkoon. Seuraavaksi tärkeimpinä tavoitteina kah-

den opiskeluvuoden jälkeen olivat Raamatun sisällön tuntemiseen sekä sen sanoman ymmärtämiseen ja soveltamiseen liittyvä oppiminen. Näiden tärkeys on ollut selvästi kasvava koko opintojen ajan. Myös opettamiseen ja sielunhoitoon liittyvää oppimista on pidetty koko ajan tärkeänä; kahden vuoden jälkeen ne mainitsee noin neljännes opiskelijoista. Tätä tulosta voidaan tulkita siten, että tärkeimmät ammatillisen osaamisen alueet vaativat jatkuvaa oppimista ja kehittymistä. Niissä riittää aina uusia haasteita, vaikka kokemus omasta osaamisesta olisi-kin jo hyvällä tasolla. Opettamisen osaamiseen (kohta 5) liittyvien valintojen pieni vähene-minen johtunee siitä, että harjoittelun ja muun työkokemuksen myötä on saatu käytännön kokemusta erityisesti rippikouluopetuksesta.

5.2 Muu ammatillinen osaaminen

Diakoniatyöntekijöiden ja nuorisotyönohjaajien ydinosaamiskuvauksissa on erityisen kirkol-lisen ammatillisen osaamisen lisäksi myös muita ammatillisen ydinosaamisen alueita. Kun en-simmäinen kyselylomake laadittiin vuonna 2004, kirkon alan ydinosaamiskuvausten laadin-taprosessi oli vielä kesken. Kysymykset muun ammatillisen osaamisen kohdalla tehtiin sen het-kisen määrittelyn mukaisesti. Seuraavissa kyselyissä kysymysten muotoa ei haluttu enää tar-kistaa, jotta säilytettiin kyselyiden välinen vertailtavuus. Taulukossa 15 on muuta ammatillis-ta osaamista koskevat tulokset.

TAULUKKO 15. Muu ammatillinen osaaminen.

Keskiarvot (K) ja keskihajonnat (s): 1 erittäin vähäinen, 2 melko vähäinen, 3 kohtalainen, 4 melko hyvä, 5 erittäin hyvä.

Ammatillisen osaamisen alue	Valintako- keissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen	
	K	s	K	s	K	s
1. Kohtaamis- ja vuorovaikutustai-dot	4,1	0,7	4,0	0,8	4,2	0,6
2. Yhteisöissä ja verkostoissa toimi-minen	3,5	0,9	3,4	0,9	3,7	0,8
3. Opettaminen ja ohjaaminen	3,7	0,8	3,5	0,9	3,7	0,7
4. Hyvinvoinnin ja terveyden edis-täminen	3,6	0,8	3,4	0,8	3,5	0,7
5. Kehittäminen ja suunnittelemi-nen	3,6	0,8	3,3	0,9	3,5	0,7
6. Yhteiskunnan tunteminen ja pää-töksentekoon vaikuttaminen	3,1	0,8	3,1	0,9	3,3	0,9
N	165-166		138-139		107	

Muussa ammatillisessa osaamisessa kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot koettiin kahdenkin opiskeluvuoden jälkeen selvästi vahvimpana alueena. Keskihajonnan pieneneminen kertoo tämän kokemuksen yleisyydestä. Yhteisöissä ja verkostoissa toimimisen koettiin kahden vuo-den jälkeen selvästi vahvistuneen, vaikka yhden vuoden jälkeen muutosta ei vielä ollut ha-

vaittavissa. Yhteiskunnan tunteminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen säilyi koko ajan heikompina osaamisalueena.

Kun tarkastellaan muuta ammatillista osaamista suuntautumisvaihtoehdoittain, kahden vuoden opintojen jälkeen yhteiskunnan tuntemisessa ja päätöksentekoon vaikuttamisessa diakoniopiskelijoilla ja molempien ammattikorkeakoulujen nuorisotyön opiskelijoilla oli yhtä suuret keskiarvot ($K=3,4$). Yhteisöissä ja verkostoissa toimimisen arvioivat vahvimaksi diakoniopiskelijat ($K=3,9$) ja opettamisen ja ohjaamisen nuorisotyön opiskelijat (KPAMK $K=4,0$, Diak $K=3,9$). Kehittämisen ja suunnittelemisen arvioivat vahvimaksi KPAMK:n opiskelijat ($K=3,7$) ja heikoimmaksi diakoniopiskelijat ($K=3,4$). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen korkeimmat keskiarvot olivat diakonissaopiskelijoilla ($K=3,9$) ja KPAMK:n opiskelijoilla ($K=3,6$). Kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot arvioitiin tasaisesti vahvoiksi – Diakin kaikissa suuntautumisvaihtoehdoissa $K=4,2$ ja KPAMK:ssa $K=4,1$. Yhteenvetona voi todeta, että diakonisen sosiaalityön ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv:n opiskelijoiden sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opiskelijoiden käsitys omasta osaamisestaan oli keskimäärin samalla tasolla. Näitä heikommaksi osaamisensa arvioivat diakonisen hoitotyön sv:n opiskelijat muilla osaamisalueilla paitsi kehittämisen ja suunnittelemisen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaamisalueilla.

6 AMMATILLINEN IDENTITEETTI

Kyselyn viimeisessä osiossa (kysymykset 17–20) vastaajia pyydettiin kirjoittamaan avoimiin kysymyksiin ajatuksiaan kirkollisesta ammatillisesta identiteetistään. Tämän määriteltiin kysymyksen yhteydessä tarkoittavan ”muun muassa kristillisen uskon tuntemista, tulkitsemista ja harjoittamista sekä työhön sitoutumista”. Kysymykset koskivat sitä, mitkä koulutusohjelman opinnot tai mitkä muut seikat olivat vahvistaneet ammatillista identiteettiä, mikä sitä oli heikentänyt ja mitä opiskelija muuten halusi kertoa ammatillisesta identiteetistään.

6.1 Ammatillista identiteettiä vahvistaneet opinnot

Identiteetin vahvistumista selvitettiin ensin kysymyksellä: ”Mitkä ny-kyiseen koulutukseesi kuuluvat opinnot ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiäsi?” (kysymys 17). Siihen annettiin toisessa kyselyssä 121 vastausta ja kolmannessa 91 vastausta. Vastausten analysoinnissa piti ottaa huomioon se, että valtaosa opiskelijoista suoritti Diakin koulutusohjelmaa, joka koostui laajoista opintokokonaisuuksista ja pienempi osa KPAMK:n koulutusohjelmaa, jossa oli Diakiin verrattuna paljon lyhyitä opintojaksoja ja -kokonaisuuksia. Diakilaisten vastauksissa käytettiin runsaasti eri opintokokonaisuuksien nimiä ja niiden lyhenteitä, jotka jossain määrin hallitsivat vastausten kokonaiskuvaa.

Diakin ensimmäisen vuoden opinnoissa ylivoimaisesti merkittävimmäksi nousi vastausten perusteella Kristillinen usko (KU) -opintokokonaisuus. Se mainittiin 82/121 vastauksessa. Näistä 65 oli sellaisia, missä se mainittiin ainoana opintokokonaisuutena. Vastauksissa kerrottiin opintokokonaisuuden antaneen uutta tietoa erityisesti Raamatusta ja kristillisestä opista ja auttaneen tulkitsemaan ja ymmärtämään tätä tietoa. Tähän tulkintaan liittyi myös henkilökohtainen taso, kun vastaajat kertoivat oppineensa uutta myös omasta itsestään ja uskostaan. Monet kuvasivat tätä oppimista prosessina. Opintokokonaisuuden toteutuksiin oli liittynyt myös hartauksia, messuja ja hiljaisuuden retriittejä, joihin osallistuminen mainittiin myönteisenä kokemuksena.

Kristillinen usko -jakso, koska siellä käsiteltiin Raamattua ja kristillistä oppia. Jakson aikana ne tulivat tutummiksi. (2/3, nainen, diakoni.)

Opintojakso nimeltä kristillinen usko, siellä ollaan käyty läpi kirkon oppeja, joiden avul-

la oma usko on selkeytynyt ja tästä seuraa se että pystyy myös paremmin selittämään asioita muille. (2/26, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Kristillinen usko-opintojakso. Jakso antoi eväitä pohtia ja punnita omia, opillisia ja ammatin harjoittamiseen liittyviä kysymyksiä. Erityisen miellyttävänä ja ammatillista identiteettiä tukevana koin jaksoon liittyneen Hiljaisuuden retriitin. (2/76, nainen, diakoni.)

Vastaukset osoittivat toisaalta, että kristillisen uskon perusteisiin liittyvä opetus oli sisältönsä puolesta opiskelijoille erittäin tarpeellinen ja hyödyllinen opintojen alkuvaiheessa. Toisaalta tilanne oli myös se, että Diakin ensimmäisen vuoden ohjelmassa ei ollut muita erillisiä kirkollisia opintokokonaisuuksia. Siksi KU -opintokokonaisuus vastasi niihin suuriin odotuksiin, mitä uusilla, motivoituneilla kirkon alan opiskelijoilla oli.

Muita ammatillista identiteettiä vahvistaneita koulutussisältöjä olivat muun muassa arvo- pohjaopinnot, ammattikuva-analyysit ja seurakunnan toimintaan liittyvät oppimistehtävät. Esimerkiksi oman alan ammattilaisen haastatteleminen koettiin hyödylliseksi. Nämä vastaukset jäivät kuitenkin selvästi edellä mainitun KU-opintokokonaisuuden varjoon. Vastauksen voimakas keskittyminen jättää avoimeksi sen, olisiko opiskelijoiden ammatillisen identiteetin kehittymisen kannalta Diakin ensimmäisen vuoden opinnoissa syytä olla KU -opintokokonaisuuden lisäksi myös joku toinen kirkollisesti eriytyvä opintokokonaisuus. Siltä kuitenkin vaikuttaa.

Vaikka kokemus KU -opintokokonaisuudesta oli lähes kautta linjan myönteinen, joukossa oli myös joitakin opetukseen pettyneitä.

KU-opintojakso vahvisti ei-uskoani, sillä luennot kuulostivat osaksi enemmän saarnoilta ja tyrkytykseltä. Teologisessakaan ei esitetä noin jyrkkiä mielipiteitä. (2/116, nainen, diakonissa.)

Lyhyestä vastauksesta ei tarkemmin ilmene, mitä ”tyrkyttämisellä” tai ”jyrkällä” tarkoitetaan. Se kertoo kuitenkin siitä, että kristilliseen uskoon ja sen perusteisiin liittyvässä opetuksessa on mukana myös henkilökohtaisia ulottuvuuksia, jotka voivat jakaa mielipiteitä jyrkästikin.

Toisen opiskeluvuoden jälkeen tähän kysymykseen annettiin paljon moni-ilmeisempiä vastauksia. Toki KU -opintokokonaisuus mainittiin edelleenkin tärkeänä identiteettiä vahvistavana tekijänä, mutta sen yhteydessä lueteltiin usein muitakin opintokokonaisuuksia. Näitä olivat Diakin koulutuksessa ennen kaikkea Lapsuus ja nuoruus, Osallisuus ja sosiaalinen tuki sekä jossain määrin myös Diakoninen hoitotyö. Näiden lisäksi korostettiin erikseen seurakuntaharjoittelujen merkitystä. Monet Diakin Kauniaisten yksikön opiskelijat mainitsivat ”Miten opetan Raamattua varhaisnuorille” -jakson. KPAMK:n koulutusohjelma koostui laajojen opintokokonaisuuksien sijasta monista eri kursseista.

Kristillinen usko (KU), Diakonisen hoitotyön opinnot ja kirkon alan ammatillisuus (KA). Opinnot ovat olleet haasteellisia ja mielenkiintoisia ja herättäneet keskustelua ja ajatuksia. Omia ajatuksia on täytynyt pohtia ja muodostaa käsityksiä erilaisista asioista ja esittää perusteluja sanoilleen ja ajatuksilleen. Yhdessä toimiminen on ollut haasteellista, mutta näin jälkeen päin hyvin hedelmällistä. (3/2, nainen, diakonissa.)

Kristillinen usko sekä osallisuus ja sosiaalinen tuki -opintokokonaisuudet. Näissä käsitellään kristillisen uskon sanomaa ja tuntemusta. Osallisuus ja sosiaalinen tuki -opintojakso minulle tulevana diakoniatyöntekijänä oli aivan välttämätön, joskin laajuudeltaan liian suppea ja liian vähäinen. (3/15, nainen, diakoni.)

Koulussamme opetetaan teologiaa, käytännön nuorisotyötä, kasvatustieteitä sekä psykologiaa. Luonnollisesti kahteen ensimmäiseen kategoriaan kuuluvat kurssit ovat olleet vahvistamassa kirkollista identiteettiä. Jos pitää mainita joitain kursseja nimeltä, niitä voisivat olla Kristillisen uskon perusteet, Spiritualiteetti, Gospel-kurssi, Raamatun tuntemus ja käyttö työssä sekä Rippikoulun opettajaksi oppiminen. (3/51, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Vastausten perusteella näyttää siltä, että kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana kaikilla kirkon alan opinnoilla oli pääsääntöisesti myönteinen vaikutus opiskelijan ammatilliseen identiteettiin. Näitä opintoja olivat teologiset perusopinnot, seurakuntatyön ammattiopinnot ja harjoittelut. Johtopäätöksenä on, että teologisilla perusopinnoilla on ensimmäisenä opiskeluvuotena erittäin suuri merkitys, mutta sen ohella voisi Diakissa olla myös hieman enemmän seurakuntayöhön liittyviä ammattiopintoja. Teologian opinnoissa on Raamatun ja kristillisen opin perustietojen oppimisen ohella tärkeää, että opiskelijoilla on myös mahdollisuus pohtia ja keskustella näihin liittyvistä kysymyksistä. Jos opiskelijalla olisi ensimmäisen vuoden aikana hieman vahvempi yhteys käytännön seurakuntatyöhön, sillä olisi todennäköisesti identiteettiä vahvistava merkitys.

6.2 Ammatillista identiteettiä vahvistaneet muut tekijät

Kysymykseen ”Mitkä muut tekijät ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiäsi?” (kysymys 18) annetut vastaukset ryhmiteltiin neljään pääluokkaan: 1) koulutukseen liittyvät tekijät (1. vuosi: 31/103, 2. vuosi: 34/84), 2) seurakunnan työhön liittyvät tekijät (1: 33/103, 2: 24/84), 3) henkilökohtaiset tekijät (1: 26/103, 2: 21/84) ja 4) ei mitkään, ei osaa sanoa (1: 13/103, 2: 5/84). Ensimmäisen vuoden jälkeen identiteettiä vahvistavina pääluokkina olivat tasavahvasti kolme ensin mainittua, toisen vuoden aikana koulutukseen liittyvien tekijöiden merkitys vahvistui, ja seurakuntaan ja henkilökohtaiseen elämään liittyvien tekijöiden merkitys hieman väheni.

Koulutukseen liittyvissä tekijöissä oli kysymys toisaalta opintojen tai koulutusohjelman sisällöistä ja toisaalta opiskeluympäristöstä. Ensimmäisen vuoden aikana opiskeluympäristöllä, esimerkiksi oppilaitoksen ilmapiirillä, opiskelutovereilla ja opettajilla, oli suuri merkitys.

Opiskelukaverit ja ystävät, sillä niiden kanssa olen käynyt monta keskustelua uskon asioista ja niihin olen voinut luottaa täysin. Meidän koulun ilmapiiri on hyvä, avoin, lämmin ja kristillinen. (2/4, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Toisenkin opiskeluvuoden jälkeen opiskeluympäristöön liittyvät piirteet olivat edelleen tärkeitä. Opettajien osuus opiskelijan omien ammatillisten pohdintojen ja työotteen ohjaami-

sessä oli merkittävä. Sen ohella opintojen sisältöihin liittyvät seikat – erityisesti harjoittelut – alkoivat saada yhä enemmän painoa.

Kirkollisten aineiden opettajat, erityisesti diakoniaa opettaneet opettajat. Toiset ovat saaneet minut epäilemään ja kyselemään, vaatimaan vastauksia. Toiset ovat opettaneet auttamaan lähimmäisiä ilman, että hyppään heidän kaivoonsa. He siis ovat auttaneet ymmärtämään, että ei pidä ottaa toisen kärsimystä omaksi, vaan auttaa kärsivä ylös kuopasta putoamatta sinne itse. (3/2, nainen, diakonissa.)

...Lisäksi pari opettajaa! Yksi opettaja on kannustanut minua opiskelemaan diakoniatyöntekijäksi, vaikka aluksi opiskelin ”vain” sosionomiksi. En kokenut keskustelujamme painostuksena vaan kannustuksena, sillä ala kiinnosti minua, mutta asiaa piti kypsyttellä mielessä -> kirkon työntekijä, oma persoonani, omat näkemykseni uskonnosta. (3/22, nainen, diakoni.)

Seurakunnassa suoritettu 10 viikon työharjoittelu... sain olla seuraamassa ja toteuttamassa diakoniaa käytännössä. (3/4, nainen, diakoni.)

Toisen vastausten pääluokan muodostivat seurakunnan työhön liittyvät tekijät. Ensimmäisenä opiskeluvuotena omaehtoisella seurakunnassa työskentelemisellä tai vapaaehtoisena toimimisella näyttää olleen suuri merkitys. Osalla opiskelijoista jatkui yhteys omaan kotiseurakuntaan, osa oli löytänyt tehtäviä jostakin uudesta seurakunnasta tai kristillisestä järjestöstä. Myös kesätyöt, joita oli tarjolla erityisesti seurakuntien rippikoululeireillä, olivat hyvä mahdollisuus saada alaan liittyvää työkokemusta.

Olen samalla kun käyn koulua tehnyt välillä omalle seurakunnalleni töitä, siellä olen oppinut luomaan puheita ja hartauksia eri tilaisuuksiin. (2/22, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Olen pitänyt koulun ohessa pyhäkoulua kerran viikossa. Näin olen saanut olla yksi seurakunnan työntekijöistä, sekä opettaa oppimiani asioita (mukauttaen) toisille. (2/40, nainen, diakoni.)

Edellä mainittu kokemus – ”olen saanut olla yksi seurakunnan työntekijöistä” – toistui hie-
man eri sanoin monella vastaajalla. Siihen liittyi seurakunnan työntekijöiltä saatu myönteinen palaute, rohkaisu ja henkilökohtainen työnohjauksellinenkin tuki.

Kolmanteen pääluokkaan kuuluivat henkilökohtaiset tekijät. Siihen sisältyi muun muassa omaan hengelliseen elämään, perheeseen ja ystäviin sekä omaan pohdintaan ja elämäntekemuksiin liittyviä vastauksia. Niiden analysoinnissa pyrittiin erottamaan edellisessä kohdassa mainittu seurakunnassa vastuunkantajana toimiminen omaehtoisesta seurakunnan hengelliseen toimintaan osallistumisesta. Jälkimmäinen luokiteltiin henkilökohtaisiin tekijöihin muun oman hengellisen elämän hoitamisen kanssa. Tämäkin alue koettiin erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuotena tärkeäksi:

Oikeastaan samat asiat, jotka ennen vahvistivat vain kristillistä vakaumustani. Seurakuntayhteys, henkilökohtainen uskonelämä, erilaisten ihmisten kohtaaminen. Seurakuntayhteys ja uskon hoitaminen on kirkon työntekijälle ensiarvoisen tärkeää, ja on myös tärkeää tietää mitä muualla ihmiset ajattelevat, jotta heitä voisi auttaa. (2/2, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Toisen opiskeluvuoden aikana lisääntyi myös omaan ammatillisuuteen liittyvä pohdiskelu. Vastauksissa käsiteltiin kutsumusta, auttamistyötä ja lähimmäisen kohtaamista. Mukana oli myös oman persoonan ja ammattikuvan välistä pohdintaa. Näissä identiteetin muotoutumisen vaiheissa myös opettajilla oli tärkeä asema.

On mahtavaa ja palkitsevaa osata kuunnella ja auttaa ihmistä hänen ongelmissaan ja olla hänelle tietynlainen tuki elämän varrella ja juuri siksi kirkollinen työ kiinnostaa minua. (3/32, nainen, diakonissa.)

Omat pohdinnat, voinko olla kirkon työntekijänä, kun olen normaalia paljon vilkkaampi, nauravampi ja puhuva ihminen (ei mene hirveän hyvin perinteisen diakonin muottiin). (3/22, nainen, diakoni.)

Henkilökohtaisiin tekijöihin liittyvien vastausten lisääntymisestä voi nähdä, että toisen opiskeluvuoden aikana ainakin osalla opiskelijoista vahvistui oma ammatillinen identiteetti, jossa koulutukseen ja elämäkokemuksiin liittyvät tekijät alkoivat yhdistyä persoonalliseksi näkemykseksi. – Samankaltainen prosessi on ollut havaittavissa teologian opiskelijoilla soveltavien opintojen yhteydessä (Salomaa 2007, 358–361).

Ensimmäisen vuoden jälkeen oli 13 ja toisen vuoden jälkeen 5 vastaajaa, joiden vastaukset luokiteltiin neljanteen pääluokkaan ”ei mitkään, ei osaa sanoa”. Osa oli sitä mieltä, että mikään ei ole vahvistanut ammatillista identiteettiä. Osa koki identiteettinsä vahvistuneen, mutta ei halunnut eritellä sen syitä tarkemmin. Muutammat totesivat, että identiteetti on heikentynyt tai sitä ei ole lainkaan.

6.3 Ammatillista identiteettiä heikentäneet tekijät

Identiteetin kehittymiseen estävästi vaikuttaneita tekijöitä tiedusteltiin kysymyksellä: ”Ovatko jotkut tekijät hidastaneet, vaikeuttaneet tai estäneet kirkollisen ammatillisen identiteettisi vahvistumista?” (kysymys 19). Vastaukset ryhmiteltiin neljään pääluokkaan: 1) koulutukseen liittyvät tekijät (1. vuosi: 44/108, 2. vuosi: 28/79), 2) henkilökohtaiset tekijät (1: 32/108, 2: 22/79), 3) kirkkoon liittyvät tekijät (1: 7/108, 2: 12/79) ja 4) ei mikään, en osaa sanoa (1: 25/108, 2: 17/79).

Koulutukseen liittyvissä, motivaatiota heikentävissä ja identiteetin muodostumista heikentävissä tekijöissä oli kaksi keskeistä teemaa. Ensimmäinen oli Diakin sosionomikoulutuksen painottuminen sosiaalialan opintoihin kirkon alan kustannuksella. Tämä tuli näkyviin erityisesti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen:

Mielestäni koulutuksessa on liian vähän kirkollista opetusta ja välillä profiloituminen tapahtuu puhtaasti yhteiskunnalliselle puolelle. (2/11, nainen, diakoni.)

Sosiaalialan jotkin opintokokonaisuudet ovat saaneet tympääntymään ja masentumaan. Ei saa opiskella sitä mikä kiinnostaa, vaan joutuu opiskella kaikkea mahdollista sosiaalityöstä... vaikka ymmärrän myös sen tarpeellisuuden. Balanssi on vain väärä. (2/41, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Jotkut vastaajat korostivat vain kirkollisten opintojen vähäisyyttä mainitsematta erikseen sosiaalialan opintoja, mutta ne saattoi yleensä tulkita samalla tavalla. Ensimmäisen vuoden jälkeen edellä mainitulla tavalla ajattelivat lähinnä nuorisotyönohjaajaopiskelijat. Kritiikki väheni jonkin verran toisen opiskeluvuoden aikana, mutta ei poistunut. Tuolloin myös moni diakoniopiskelija oli samalla kannalla:

Ehkä se, että kirkollisia opintoja on kuitenkin aika vähän. Eli jos koulutuksessa olisi joku selkeästi esim. 30 op kokonaisuus kirkollisille, niin olisi aikaa perehtyä ja saada sitä tietoa juuri siitä alasta, mikä kiinnostaa juuri itseä eniten. (3/17, nainen, diakoni.)

Myös epäonnistunut harjoittelu saattoi vaikuttaa identiteetin kehittymiseen ja jopa koko kirkollisen suuntautumisen uudelleen harkintaan:

Paska harjoittelu kirkon nuorisotyössä. Se pisti miettimään asioita uudestaan oikein kunnolla ja saikin tekemään ratkaisuja, jotka johtivat oikealle alalle, diakoniaan. (3/42, mies, diakoni.)

Toinen koulutukseen liittyvä ammatillisen identiteetin kehittymistä heikentävä tekijä oli joidenkin ahdistavaksi tai jännitteiseksi kokema opiskeluilmapiiri. Sitä saattoivat heikentää muun muassa opilliset kiistakeskustelut, kirkollisen ja ei-kirkollisen alan opiskelijoiden väliset jännitteet, hengellisen yhdenmukaisuuden paine ja opiskelijoiden väliset ikäerot. Ilmapii-rikysymykset olivat sekä opiskelijaryhmän sisäisiä että myös opettajista johtuvia ja niistä kertoivat erityisesti naiset ja nuorisotyönohjaajaopiskelijat.

....Ehkä koulun oma vahva hengellinen ilmapiiri on välillä ahdistanut, koska tuntuu ettei se anna tilaa juuri tälle omalle prosessille, joka kuitenkin vaatii aikaa ja tilaa. Jokainen on tässä suhteessa yksilöllinen. (2/64, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Välillä tunnen pientä ahdistusta kaikesta tästä uskontolöpinästä. Uskon asioita käydään eri tavalla läpi, kuin olen tottunut. Olo ei ole niin ”vapaa”. Se on pistänyt miettimään miksi olen täällä. Uskon kuitenkin että sekin selviää ajan kanssa ja kun raamattu ja kaikki muut jutut tulevat vielä paremmin tunnetuksi. (2/86, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Opiskelijoiden keskuudessa vallitseva ahdasmielisyys ja toisten ratkaisujen ”tuomitseminen”. (3/9, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Toinen pääluokka oli ”henkilökohtaiset tekijät”. Vastaukset sisälsivät hyvin erilaisia ajatuksia eivätkä muodostaneet mitään selkeitä temaattisia alaryhmiä. Monet kävivät mielessään vielä kahdenkin vuoden jälkeen pohdintaa siitä, riittääkö ammattitaito vastaamaan työn haasteisiin tai riittääkö oma hengellinen vakaumus kirkon työhön. Tähän liittyi pohdiskelu siitä, millaisena muut ihmiset näkevät seurakunnan työntekijän.

Ehkä se on hidastanut, että riittääkö omat taidot sitten kun valmistuu niin toimimaan nuorisotyönohjaajana. Sekin on mietityttänyt, että riittääkö oma hengellisyys. Jos seurakunnassa meinaa tehdä töitä, niin omat elämän arvot pitäisi olla kunnossa. Kyllä ne on kunnossa, sillä aina välillä mietityttää. (3/55, mies, nuorisotyönohjaaja.)

... aika monen ihmisen suhtautuminen minuun meinasi muuttua kuultuaan, että opiskelen kirkollista alaa. Esim. he olivat aluksi varovaisia puheissaan ja tuli olo ikään kuin olisin jotenkin parempi ihminen... (3/21, nainen, diakoni.)

Joillekin uusien asioiden opiskelu oli hidasta. Kysymys saattoi olla yleisistä oppimiseen liittyvistä vaikeuksista tai sitten erityisesti kirkollisten ja teologisten pohjatietojen vähäisyydestä. Tällöin vertailu opiskelutovereihin voi aiheuttaa huonommuudentunnetta.

Välillä tuntuu että osa asioista joita koulussa käydään menee aivan ohitse ja minun on paljon vaikeampi sisäistää niitä kuin muiden ja varsinkin liian lyhyessä ajassa (2/48, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Ennen rippikoulua ei ollut mitään pohjaa rakentaa uskoa millekään. Kotona ei puhuttu uskonnosta eikä se tuntunut tärkeältä asialta. Nyt tuntuu että olen vähän jäljessä tässä teoriaosuudessa. Ensimmäisen Raamattuni ostin (ja aloin tutkimaan tarkemmin) vasta aloittaessani opiskelut täällä. (2/54 nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Henkilökohtaisiin tekijöihin kuuluivat myös perheen tai lähiympäristön tuen puuttuminen, opiskelijan väsymys ja saamattomuus sekä se, että jokin toinen ala olikin alkanut kiinnostaa enemmän.

Kolmas pääluokka, ”kirkkoon liittyvät tekijät”, ei ollut kovin keskeinen tässä kysymyksessä. Osa opiskelijoista kuitenkin empi kirkkoon töihin hakeutumista, koska näki siinä ongelmia. Ne liittyivät lähinnä kirkon sisäisiin oppikiistoihin, eettisiin kannanottoihin, kirkon maallistumiseen tai kirkon työntekijöiden moraaliin. Vastauksista ei hahmottunut mitään yhtenäistä linjaa, vaan osa piti kirkkoa liian vapaamielisenä ja osa liian tiukkana. Näkemykset eivät olleet vain mielikuvia, vaan ne perustuivat useimmiten jo omiin työ- tai harjoittelukokemuksiin.

Kirkon johtajiston (piispat ja herrat) pyrkimys miellyttää kaikkia, paine kirkossa mukautua kaikessa maailman muottiin, ihmisjohtoinen ja byrokraattinen hallinto... (2/26, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Muutammat negatiiviset kohtaamiset kirkon työntekijöiden kanssa, kun näkemykset eivät kohtaa, ja saat sellaista palautetta että olet täysin väärässä. (3/33, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Kirkko ei hyväksy minun seksuaalista identiteettiäni, joten on hieman hankalaa pitää seurakuntaa kovin hyvänä vaihtoehtona työnantajana. (2/84, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Neljäs pääluokka koostui vastauksista, joissa ei nimetty mitään ammatillista identiteettiä heikentävää seikkaa. Vastaajan mukaan niitä ei ollut tai ei tullut mieleen. Sekä ensimmäisen että toisen opiskeluvuoden jälkeen näitä vastauksia oli yli viidennes kaikista. Määrää voi pitää merkittävänä, sillä se on enemmän kuin kolmannessa, ja hieman vähemmän kuin toisessa pääluokassa.

Ensimmäisessä pääluokassa, koulutukseen liittyvissä tekijöissä sosiaalialan ja kirkon alan opintojen suhteeseen liittyvät näkemykset tulivat selvästi esille. Niiden johdosta on tarpeen miettiä erityisesti ensimmäisen vuoden kirkon alan opintojen sisältöjä ja jaksotusta Diakin sosiaalialan koulutusohjelmassa. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että tämän tutkimuksen tehtävänä oli selvittää ainoastaan kirkollisen ammatillisen identiteetin kehittymistä. Näin ollen vastaukset eivät ensisijaisesti kerro siitä, miten sosiaalialan ammatillinen identiteetti on kehittynyt tai miten sosiaalialan opintoja pitäisi kehittää. Vielä on korostettava sitä, että tutkittujen ammattikorkeakoulujen koulutusnäkömyksen mukaan kirkon alan ja toisaalta sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan opinnot tai ammatilliset identiteetit eivät ole irrallisia toisistaan. Siksi opetussuunnitelmia ja niiden kehittämistä pitää tarkastella aina kokonaisuutena.

6.4 Muita arvioita ammatillisen identiteetin kehittymisestä

Opiskelijoille annettiin vielä mahdollisuus vastata vapaasti kysymykseen ”Mitä muuta haluat kertoa kirkollisesta ammatillisesta identiteetistäsi?” (kysymys 20). Vastaukset ryhmiteltiin neljään pääluokkaan: 1) vahvistuva identiteetti (1. vuosi: 34/68, 2. vuosi: 27/58), 2) heikko tai epäselvä identiteetti (1: 8/68, 2: 11/58), 3) identiteetti muualla (1: 3/68, 1/58) ja 4) muuhun kuin identiteettiin liittyvä vastaus (1: 9/68, 2: 4/58). Vastausten kokonaismäärä oli pienempi kuin aiemmissa kysymyksissä eli monet vastaajat kokivat tärkeimmän tulleen jo sanotuksi. Sisällöllisesti tässä kohdassa toistuikin monia jo kerrottuja seikkoja. Vastausten ryhmittäminen eri luokkiin antoi kuitenkin vielä mahdollisuuden tarkastella identiteetin muodostumisen vaiheita ja tekijöitä kokonaisvaltaisesti.

Vastaukset osoittivat, että suurin osa opiskelijoista kokee kirkollinen identiteettinsä olleen vahvistumassa ja kehittymässä hyvään suuntaan. Noin puolet vastauksista luokiteltiin ryhmään ”vahvistuva identiteetti”. Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana oli jo tapahtunut muutoksia, vaikka monet kokivat identiteettinsä olevan vasta muotoutumassa. Opiskelijat näkivätkin identiteetin kehittymisen prosessina, joka vaatii aikaa ja tukea. Siihen kuului myös keskenäisyyden tunne.

Se on vielä kehittymässä. Olen vielä varsin alkuvaiheessa opintoja. Toivon opintojen tukevan ammatillisen identiteetin kehittymistä. Tähän mennessä näin on vaikuttanut olevan. (2/16, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen seurakunnassa työskentely ei tunnu läheskään niin kaukaiselta ajatukselta, kuin koulua aloitellessa. (2/37, nainen, diakonissa.)

Identiteetti kasvaa vähitellen ja opettajienkin pitäisi rohkaista sitä kannustamalla esim. Raamatun tutkimiseen. (2/65, nainen, diakoni.)

Joillakin identiteetti tuntui olevan hyvin vahva jo ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen:

Olin jo pari vuotta aiemmin ennen koulutukseen hakeutumista päättänyt, että haluan kirkon nuorisotyönohjaajaksi ja se vakaumus elää edelleen. Haluan todellakin valmistua täältä ja päästä kirkkoon töihin... (2/17, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Kahden opiskeluvuoden jälkeen oli edelleen kokemuksia siitä, että identiteetti oli vielä kehittymisvaiheessa. Mukaan oli tullut kuitenkin sävyjä ammatillisen ajattelun vahvistumisesta. Tähän olivat vaikuttaneet muun muassa seurakuntaharjoittelut.

Olen opiskelija, mutta silti jo tuntuu, että haluaisin tehdä työtä diakonissana. Olen kasvanut tulevaan työhöni hyvin positiivisesti ja kasvaminen jatkuu vielä ja tiedän, että en ole täysin valmis diakonissaksi, mutta tavoitteenani on tulla hyväksi ammattilaiseksi. (3/24, nainen, diakonissa.)

Harjoittelu seurakunnassa on tehnyt ihmeitä ja nyt todella voin kuvitella olevani joskus seurakunnassa töissä. (3/13, nainen, diakoni.)

Jotkut vastaajista kokivat kirkollisen ammatillisen identiteetin heikoksi tai epäselväksi. Epävarmuutta aiheutti muun muassa oman vakaumuksen pohdinta ja vähäinen kokemus seurakunnan työstä. Jotkut olivat kiinnostuneita enemmän kirkon alan opinnoista kuin itse työstä.

Nyt on kriisi menossa. Horjun edestakaisin uskon ja epäuskon rajalla tietämättä kumpaan suuntaan lähtisin. (2/23, nainen, diakonissa.)

Itselläni ei ole mitään aiempaa kokemusta seurakuntatyöstä ja oma kokemattomuus vaijaa. Varsinkaan, kun ei ole ollut vielä edes seurakuntaharjoittelua. En ole myöskään erityisen hyvä esiintyjä, enkä koe esim. erilaisten hartauksien pitoa tai erilaisia leirejä omakseni. Eniten minua kiinnostaa yksittäisten ihmisten tapaaminen ja keskustelu. Omat mahdolliset vahvuudet kirkollisessa ammatissa ovat vielä hakusessa. (2/39, nainen, diakoni.)

Vielä tässä vaiheessa on vaikea puhua mistään identiteetistä. Yhtään kirkollista harjoittelua en ole tehnyt, enkä ole muutoinkaan seurakunnassa työskennellyt. (2/64, nainen, diakoni.)

Tällä hetkellä en koe olevani kovinkaan motivoitunut kirkon töihin. Haluan kuitenkin sisällyttää sen opintoihini, koska koen kirkollisista opinnoista olevan muuten apua, mihin työhön sitten menenkin. (3/42, nainen, diakoni.)

Muutamat vastaajat – ensimmäisen vuoden jälkeen kolme ja toisen vuoden jälkeen yksi – totesivat ammatillisen identiteettinsä olevan jossain muualla kuin tämänhetkisen koulutuksen tarkoittamissa tehtävissä. Heille tuntui olevan selvää, että valmistuttuaan he eivät hakeudu tämän koulutuksen mukaisiin tehtäviin, vaan esimerkiksi teologian opintoihin.

Muuhun kuin identiteettiin liittyvissä vastauksissa toistui pääasiassa samoja, lähinnä koulutuksen sisältöön tai omaan motivaatioon liittyvät asioita, joita oli tullut esille jo edellisissä kysymyksissä. Tämä kysymys antoi kuitenkin mahdollisuuden myös oman tunnetilan kertomiseen:

Minusta on ihana opiskella alaa ja toivon, että joku päivä minusta tulee hyvä työntekijä (oli se sitten kirkon tai kunnan palveluksessa). (2/49, nainen, diakoni.)

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä raportti on toinen osa laajemmasta *Kasvu kirkon työntekijäksi* –hankkeen seuranta-tutkimuksesta. Se kohdistuu kaikkiin suomenkielisiin diakonia- ja nuorisotyöalojen opiskelijoihin, jotka aloittivat opintonsa Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa nuorten koulutuksen aloituspaikoilla lukuvuonna 2004–2005. Seurantatutkimus kestää koko opintojen ajan valmistumiseen saakka, minkä jälkeen laaditaan kolmas ja viimeinen raportti. Ensimmäinen tutkimusraportti ilmestyi vuonna 2005. Siinä selvitettiin valintakokeissa tehdyn kyselyn perusteella, keitä ovat koulutukseen hakeneet, mikä on heidän motivaationsa kirkolliseen ammatilliseen koulutukseen ja työhön sekä mikä on heidän käsityksensä ammatillisista valmiuksistaan.

Tämä toinen tutkimusraportti käsittelee opiskelijoiden ammatillisen motivaation ja osaamisen muutoksia ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden aikana. Pääasiallisena aineistona olivat Kasvu kirkon työntekijäksi -hankkeen seurantatutkimuksen toinen ja kolmas kysely, jotka tehtiin ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden jälkeen. Lisäksi käytettiin vertailuaineistona valintakokeiden yhteydessä tehtyä ensimmäistä kyselyä. Toinen ja kolmas kysely tehtiin internet-pohjaisella Webropol Real Time Analyzer ohjelmistotyövälineellä. Vastaukset analysoitiin sekä tilastollisin että laadullisin menetelmin.

Toisen kyselyn vastausprosentti oli 67 % (N=212) ja kolmannen kyselyn 59 % (N=182). Läsnä olevien opiskelijoiden määrä väheni kahdessa vuodessa 225:stä 182:een eli 43 opiskelijaa (19 %), joten opiskelijoiden eri syistä tapahtunut liikkuvuus oli huomattavaa. Vastaajien aktiivisuus oli parasta nuorisotyöalalla – ensimmäisen vuoden jälkeen kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv:n ja toisen vuoden jälkeen kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko:n opiskelijoilla. Diakonisen sosiaalityön opiskelijoiden vastausaktiivisuus pysyi koko ajan tasaisena ja oli lähellä nuorisotyöalan opiskelijoita. Diakonisen hoitotyön opiskelijoita oli vastanneissa suhteellisesti muita vähemmän, mikä viitanee alan opiskelijoiden pienempään kiinnostukseen kirkon alaa koskevaan kyselyyn.

Opiskelijoita voidaan pitää selvästi uskonnollisempina kuin suomalaisia keskimäärin. Tosin uskonnollisuus on muuttumassa, mikä näkyi esimerkiksi siinä, että suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin ei ollut kovin kiinteä. Joidenkin liikkeiden korostukset koetaan läheisiksi, mutta niihin sitoutuminen on harvinaista. Eniten kannatusta saivat kansanlähetys, Tuomas-messuyhteisö, evankelisuus ja yhteiskristillisyyys. Perinteisten luterilaisten herätysliikkeiden kannatus näyttää olevan heikkenemässä ja ei-luterilaiset vaikutteet ovat nousemassa

niiden rinnalle. Tästä esimerkkinä on herännäisyyden ja helluntailaisuuden yhtä suuri (pieni!) kannatus opiskelijoiden parissa.

Toisaalta neljä viidestä opiskelijasta uskoi Jumalaan niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa. Tässä suhteessa opiskelijat olivat merkittävästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin, mutta hieman vähemmän uskonnollisia kuin seurakuntien työntekijät. Opiskelijoita koskeva tulos on pysynyt samana koulutuksen alusta lähtien. On kuitenkin oletettavaa, että opiskelijoiden ja työntekijöiden ero kaventuu siinä vaiheessa kun opiskelijat siirtyvät työelämäänsä evankelis-luterilaisen kirkon palvelukseen. – Opiskelijoiden uskonnollisuutta kuvasti myös se, että kahden vuoden opintojen jälkeen 65 % kuvasi arvolla 9–10 (asteikolla 1–10) Jumalan tärkeyttä omassa elämässään. Jumalan tärkeys lisääntyi jonkin verran toisen opiskeluvuoden aikana.

Lähes neljä viidesosaa opiskelijoista koki kahden vuoden jälkeen, että oma usko oli kasvanut vähitellen. Yksi kymmenesosa vastasi tulleen uskon tarkasti määriteltävänä ajankohtana. Tulos on samankaltainen kuin seurakunnan työntekijöilläkin keskimäärin.

Kirkon alan opintoihin motivoivina tekijöinä pysyivät kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana auttaminen ja lähimmäisen palveleminen. Niiden merkitys kuitenkin hieman laski valintakokeisiin verrattuna. Toisaalta uskonnollisten motivaatiotekijöiden merkitys lisääntyi. Ne olivat vahvimpina diakonisen sosiaalityön sv:n ja kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko:n opiskelijoilla. Diakonisen hoitotyön opiskelijoilla ne olivat jonkin verran muita heikommät. Avoimissa vastauksissa tuli ilmi, että ensimmäisenä opiskeluvuotena motivoivina tekijöinä ovat teologisen ja hengellisen pohdinnan mahdollisuus sekä omaa kasvua tukeva opiskeluympäristö. Toisena vuotena alkoi korostua työelämäyhteyksien ja harjoittelujen merkitys.

Kaikkien opiskelijoiden korkea motivaatio kirkon työhön laski ensimmäisen vuoden aikana, diakonissaopiskelijoilla eniten ja diakoniopiskelijoilla vähiten. Toisen opiskeluvuoden aikana tämä motivaatio kuitenkin kääntyi nousuun muilla paitsi Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla. Vahvin se oli kahden vuoden jälkeen KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla. Kiinnostus yhteiskunnan työpaikkoihin lisääntyi nuorisotyöalan opiskelijoilla ja väheni diakonia-alan opiskelijoilla kahden ensimmäisen vuoden aikana.

Ammatillisen osaamisen alueella vahvimaksi arvioitiin kahden ensimmäisen opiskeluvuoden ajan kuunteleminen ja auttaminen sekä Raamatun ja kristillisen opin ymmärtäminen. Eniten vahvistuivat seurakunnalliseen osaamiseen liittyvät taidot, mikä selittyy seurakuntaharjoittelun suorittamisella ja muilla työelämäyhteyksillä. Diakonissaopiskelijat, joilla ei vielä ollut seurakuntaharjoittelua, poikkesivatkin tässä suhteessa muista opiskelijaryhmistä. Opiskelijoille oli tyypillistä, että vahvaksi koetut osaamisen alueet olivat myös jatkuvasti oppimishaasteina. Tämän lisäksi erityisinä oppimishaasteina koettiin Raamatun tuntemiseen, soveltamiseen ja opettamiseen liittyvä osaaminen.

Muussa ammatillisessa osaamisessa vahvimaksi koettiin kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot ja heikoimmaksi yhteiskunnan tunteminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen. Diakonisen sosiaalityön ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv:n opiskelijoiden sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko:n opiskelijoiden käsitys omasta osaamisestaan oli samalla tasolla ja diakonisen hoitotyön sv:n opiskelijoiden käsitys omasta osaamisestaan näitä heikompaa muilla osaamisalueilla paitsi kehittämisen ja suunnittelemisen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueilla.

Ammatillista kirkollista identiteettiä vahvistavina opintoina opiskelijat pitivät kaikkia teologisia perusopintoja, seurakuntatyön ammattiopintoja ja harjoitteluja. Tiedollisen aineksen oppimisen ohella oli tärkeää, että opiskelijoilla oli mahdollisuus myös pohtia ja keskustella sisältöihin liittyvistä kysymyksistä. Muina ammatillista identiteettiä vahvistavina tekijöinä olivat oppimisympäristön liittyvät myönteiset tekijät sekä harjoittelujen ja omaehtoisen osallistumisen kautta saadut yhteydet työelämään – samaan tapaan kuin opiskelumotivaatiotakin vahvistavina tekijöinä. Myös oman hengellisen elämän hoitaminen koettiin tässä yhteydessä tärkeäksi.

Ammatillisen identiteetin kehittymistä heikentäviäkin tekijöitä oli jonkin verran. Erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuotena sellaiseksi koettiin Diakin sosionomikoulutuksen painottuminen sosiaalialan opintoihin. Opiskelijoiden odotukset ja koulutusohjelman tarjonta eivät selvästikään kohdanneet kirkon alan opinnoissa. Myös opiskeluilmapiiri saatettiin kokea ahdistavaksi tai jännitteiseksi esimerkiksi teologisiin tai hengellisiin kysymyksiin liittyen. Muita identiteettiä heikentäviä tekijöitä olivat moninaiset henkilökohtaiset asiat, jotka toisaalta osittain kuuluvat myös normaaliin opiskeluprosessiin.

Suurin osa opiskelijoista koki ammatillisen identiteettinsä vahvistuneen ja olevan edelleen vahvistumassa kahden opiskeluvuoden jälkeen. Osalla opiskelijoista identiteetti oli kuitenkin tuossa vaiheessa vielä epäselvä tai ammatillinen kiinnostus oli siirtymässä jonnekin muualle.

Tutkimustulokset antavat aihetta seuraaviin johtopäätöksiin:

1. Diakin opetussuunnitelma. Diakin ensimmäisen vuoden opintojen arvioinnissa tulee ilmi kaksi asiaa, jotka liittyvät kirkon alan opintoihin. Ensinnäkin Kristillinen usko –opintokokonaisuus koetaan lähes yksimielisesti merkittävimmäksi kirkollista identiteettiä tukevaksi opintokokonaisuudeksi. Sen sisältöjen tai ajoituksen muuttamiseen ei siis näytä olevan tarvetta. Toisaalta siihen liittyvät arviot kertovat siitä, että ensimmäisenä opiskeluvuotena ei ole opiskelijan näkökulmasta juurikaan muita merkittäviä kirkon alan opintoja. Asia ilmaistiin myös toisin päin: ensimmäisen vuoden opinnot painottuvat liikaa sosiaalialaan – tai diakonissaopiskelijoilla terveysalaan. Opiskelijat ovat opiskelemaan tullessaan erittäin motivoituneita kirkon alan opintoihin. On syytä harkita, millä keinoilla voitaisiin paremmin vastata motivaation sisältämiin odotuksiin. Kysymyksen ratkaiseminen ei ole kuitenkaan yksinkertaista, sillä sekä sosionomin että sairaanhoitajan tutkinto edellyttävät oman alan perusteiden hyvää hallintaa. Niin sanottuun kaksoiskelpoisuuteen kuuluu sekä yhteiskunnallisten että kirkollisen kompetenssien hankkiminen.

2. Diakonissakoulutus. Diakonissaopiskelijat poikkesivat monin tavoin muista kirkon alan opiskelijaryhmistä. Heidän vastausaktiivisuutensa, uskonnollisuutensa, kirkon alan ammatillinen osaamisensa ja motivaationsa seurakunnan työhön olivat keskimäärin muita vähäisempiä. Jo aiemmin on todettu, että myös alan vetovoima on pieni. Tästä seuraa se, että opiskelija-aines on hyvin heterogeeninen. Osalla on selvä kirkollinen diakoniatyön motivaatio – tämä tuli ilmi avoimien kysymysten vastauksissa – mutta osalta se puuttuu kokonaan ja opiskelu tähtää vain sairaanhoitajan työhön. Myös muita pienempi vastausaktiivisuus tässä tutkimuksessa viittasi siihen, että joukossa on kirkon työhön heikosti motivoituneita opiskelijoita.

Toisaalta on otettava huomioon, että diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto poikkeaa rakenteeltaan muista tutkituista suuntautumisvaihtoehtoista ja koulutusohjelmista, ja kirkon alan opinnot harjoitteluineen painottuvat enemmän opintojen loppuvaiheeseen. Näin ollen diakonissan osaamisen kannalta tärkeää oppimista tapahtuu vielä kolmannen ja neljännen opiskeluvuoden aikana. Tämä asettaa samalla opiskelijan motivaation kovalle koetukselle. Joka tapauksessa näyttää ilmeiseltä, että kirkon alan opintojen integroiminen sairaanhoitajan (AMK) tutkintoon on vaikeampaa kuin sosionomin (AMK) tutkintoon. Seurantatutkimuksen viimeinen tutkimusvaihe tulee antamaan tästä asiasta oleellisesti täydentävää tietoa. Diakonissakoulutuksen pulmia on jo pyritty ratkomaan muun muassa tutkintoa laajentamalla, mutta kehittämistyötä on edelleen jatkettava.

3. Diakonikoulutus. Diakoniopiskelijat ovat monessa suhteessa tutkituista ryhmistä tasaisin. Opiskelijoiden asenteissa tapahtui muita vähemmän muutoksia. Diakin suuntautumisvaihtoehtoissa opiskelevista diakoniopiskelijoiden kirkollinen motivaatio näyttää olevan selkein. Tämä on ehkä yllättävääkin, koska diakonikoulutuksella on nuorisotyönohjaajakoulutusta paljon pitemmät perinteet sosiaalialan koulutuskentässä ja työelämässä. Tästä ei siis kuitenkaan seuraa se, että diakoniopiskelijoiden orientaatio painottuisi yhteiskuntaan kirkon sijasta. Näyttää siltä, että diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehdossa niin sanottuun kaksoiskelpoisuuteen tähtäävät opinnot tukevat parhaiten toisiaan. Diakonin koulutuksessa ja työssä on perinteisesti ollut sosiaalialaan ja -työhön liittyvä orientaatio ja siksi nämä opinnot niveltyvät hyvin myös diakoniatyön kirkollisiin opintoihin.

4. Nuorisotyönohjaajakoulutus. Diakin ja KPAMK:n nuorisotyönohjaajakoulutukset eroavat lähtökohtaisesti toisistaan, koska ne sijoittuvat eri koulutusaloille. Se tarjoaa myös mielenkiintoisen vertailuasetelman. Vaikka molemmilla on sekä yhteiskunnallinen että kirkollinen orientaatio, niiden opetussuunnitelmat poikkeavat oleellisesti toisistaan. Nuorisotyönohjaajaopiskelijoille on ominaista, että he tulevat pääosin seurakuntien rippikoulu- ja nuorisotyötaustasta ja ovat alussa erittäin motivoituneita koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen aloittaminen näyttää johtavan jonkinlaiseen kriisiin, jossa opiskelumotivaatio heikkenee voimakkaasti ensimmäisen vuoden aikana. KPAMK:n kirkollisesti painottuvat opinnot pystyvät paremmin vastaamaan tähän tilanteeseen, sillä motivaatio saadaan toisen vuoden aikana uudelleen nousuun ja myös kirkon alan ammatillinen osaaminen on hyvällä tasolla. Diakin opiskelijoilla sen sijaan motivaatio laskee edelleen myös toisen vuoden aikana. Onkin mahdollista, että Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla on vaikeuksia integroida ammatillista identiteettiään sosiaalialaan nyt käytössä olleen opetussuunnitelman mukaisesti. Edellä jo todettiin, että diakoniopiskelijoilla ei ole tämänkaltaisia ongelmia. KPAMK:n koulutus puolestaan toteutetaan humanistisella ja opetusallalla. Tämä herättää kysymyksen, pitäisikö Diakin sosionomikoulutuksessa vahvistaa kasvatuksen orientaatiota nimenomaan kristillisen lapsi- ja nuorisotyön sv:ssä. Tässä yhteydessä voitaisiin ottaa myös tietoisemmin huomioon sosionomikoulutukseen sisältyvät varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot, jotka liittyvät vuonna 2005 hyväksyttyyn säädökseen lastentarhanopettajan kelpoisuudesta.

5. Oppimisympäristöt. Monien opiskelijoiden kokemus on, että varsinkin ensimmäisenä opiskeluvuotena oppimisympäristöllä on suuri merkitys. Siihen sisältyvät esimerkiksi opiskelutoverit, opettajat ja monet pedagogiset ratkaisut. Kannustava ilmapiiri ja dialogisuus tukevat opiskelijoiden kasvua. Sitä voidaan edistää esimerkiksi pienryhmissä tapahtuvalla ohjauksella. Oppimisympäristön vaikutusta kirkollisen alan ammatillisen motivaation ylläpitämiseen ja vahvistamiseen on syytä pitää mielessä senkin vuoksi, että opetussuunnitelman muuttamiseen – siis kirkollisten sisältöjen lisäämiseen – on hyvin rajalliset mahdollisuudet. – Tutkimuksessa tuli ilmi myös se, että jotkut kokevat opiskeluilmapiirin ahdistavana tai jopa tuomitsevana. Kirkollisen ammatillisen identiteetin rakentuminen voi olla opiskelijoille hyvinkin herkkä asia ja siksi se vaatii erityisesti prosesseja ohjaavilta opettajilta taitoa. Myönteiseen oppimisympäristöön kuuluu myös erilaisuuden ja keskeneräisyyden hyväksyminen.

6. Työelämäyhteydet. Opiskelijan henkilökohtaisilla työelämäyhteyksillä on motivoiva merkitys. Se nähdään jo opintojen alussa, kun monilla on kokemusta seurakuntien toiminnasta. Diakin opinnoissa sosiaalialan koulutusohjelmassa yleensä toiseen opiskeluvuoteen sijoitettava seurakunnan työharjoittelu lisää selvästi sekä motivaatiota että ammatillista osaamista. Myös ensimmäiseen vuoteen sisältyvillä joillakin seurakunnan työhön liittyvillä oppimistehävillä on motivoiva vaikutus. Kirkollisen motivaation kannalta olisi eduksi, jos ensimmäiseen opiskeluvuoteen sisältyisi hieman nykyistä enemmän tämän alan työelämäyhteyksiä. Myös työelämämentorointi/mentorointi vahvistaa tätä puolta. Siksi niin sanottuun Kirke-toimintaan kuuluvaa opiskelijaryhmien kirkon työntekijöiden johdolla tapahtuvaa ohjausta on syytä edelleen kehittää. – Koulutuksen aikana syntyvät työelämäyhteydet avaavat opiskelijoille myös niitä arkisempia puolia, mitä kirkkoon työpaikkana liittyy. He kohtaavat henkilökohtaisesti työyhteisöjen ja työn johtamisen ongelmia ja saavat myös kokemuksia seurakuntien maksamista palkoista, joita ei pidetä kovin kilpailukykyisinä. Kirkon kannattaa työnantajana kuulua nämäkin viestit, jotta se pystyy tulevaisuudessa houkuttelemaan palvelukseensa mahdollisimman pätevää ja sopivaa työvoimaa.

7. Opiskelijoiden liikkuvuus. Kahden vuoden jälkeen 19 % aloittaneista ei ollut enää mukana tutkituissa opiskelijaryhmissä. Olisi kiinnostavaa tietää, missä nämä opiskelijat olivat: kuinka moni oli keskeyttänyt, ilmoittautunut poissaolevaksi tai vaihtanut suuntautumisvaihtoehtoa. Asian selvittäminen ei ollut kuitenkaan tämän tutkimuksen yhteydessä mahdollista. Opiskelijarekrytoinnin ja opintojen suunnittelun kannalta tämänkaltaisen tieto on kuitenkin erittäin hyödyllinen, ja siksi sitä kannattaisi tutkia erikseen.

Ensimmäisessä *Kasvu kirkon työntekijäksi* –hankkeen tutkimusraportissa todettiin, että valintakokeiden yhteydessä kootun aineiston perusteella lähtökohdat kirkollisen ammatillisen identiteetin kehittymiselle olivat hyvät. Kahden ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen nähdään, että valtaosalla opiskelijoista kehitys on mennyt edelleen koulutuksen tavoitteiden mukaiseen suuntaan. Samalla on myös tullut esiin sekä koulutuksen toteuttamiseen että opiskelijoiden työelämäyhteyksiin liittyviä kehittämishaasteita. Seurantatutkimuksen kolmas ja viimeinen vaihe perustuu valmistumisvaiheessa vuosina 2007–2008 kerättävään aineistoon. Se tulee vielä oleellisesti täydentämään tähän mennessä muodostunutta kuvaa opiskelijoiden kasvusta kirkon työntekijöiksi.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Diak 2004–2005. Diakonia-ammattikorkeakoulun opinto-opas 2004–2005. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Diakoniatyöntekijöiden ydinosamiskuvaus 2007 (26.2.2007). Viitattu 24.4.2007. <http://www.evl.fi/kkh/to/kdy/ydinosamispaketti.doc>.
- Djupsjöbacka, Stefan 2006. Mitä koulutuksen jälkeen? Diakonia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämään siirtäminen ja saadun koulutuksen arviointi. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja D 40. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ellström, Per-Erik 1994. Kompetens, utbildning och lärande i arbetslivet. Problem, begrepp och teoretiska perspektiv. Stockholm: Publica.
- Hankesuunnitelma 2004. Kasvu kirkon työntekijäksi. Kirkon työhön opiskelevien ammatillisen identiteetin vahvistamiseen tähtäävä tutkimus- ja kehittämishanke. Diakonia-ammattikorkeakoulu 24.3.2004.
- Henttonen, Kai 2002. Diakoniaan kouluttaminen. Teoksessa Riitta Helosvuori; Esko Koskenvesa; Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Jantunen, Kai 2004. Monitaitaja ja kasvattaja – ammattina seurakunnan nuorisotyö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajan viran kehittämistarpeet. Ylemmän pastoraalitutkinnon tutkimus, käytännöllinen teologia. Mikkelin hiippakunnan tuomiokapituli.
- Kirkko muutosten keskellä 2004. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2000–2003. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 89. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosamiskuvaus 2006 (27.11.2006). Kirkon kasvatus ja nuorisotyö, Kirkon nuorisotyönohjaajien koulutuksen seurantarayhmä. Viitattu 24.4.2007. <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/ntydinosaminen.pdf>.
- KPAMK 2004–2005. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opinto-opas 2004–2005.
- Kääriäinen, Kimmo; Niemelä, Kati & Ketola, Kimmo 2003. Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhannella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Launonen, Pekka 2004. Nuorisohajasta nuorisotyönohjaajaksi. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajien koulutus ja ammattitaidon muuttuvat tulkinnot 1949–1996. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 8. Diss. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Launonen, Pekka 2005. Kirkon työntekijäksi? Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajakoulutukseen hakeneet vuonna 2004. Kasvu kirkon työntekijäksi –hanke. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja D 36. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Niemelä, Kati 1999. Teologiksi? Teologiseen tiedekuntaan pyrkivien uravalintamotiivit ja ammatillinen suuntautuminen. Kirkon tutkimuskeskus, sarja A Nro 74. Diss. Jyväskylä: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2000. Teologiseen tiedekuntaan pyrkivien uskonnollinen tausta. Teologinen aikakauskirja 2/2000, 121–134.
- Niemelä, Kati 2004. Uskonko niin kuin opetan? Seurakuntatyöntekijä uskon ja elämän ristipaineessa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 85. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2006a. Nuorten aikuisten suhde kirkkoon. Teoksessa Teija Mikkola; Kati Niemelä & Juha Petterson (toim.) Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2006b. Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 95. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati & Salomäki, Hanna 2006. Herätysliikkeet 2000-luvun kirkollisessa kentässä. Teologinen aikakauskirja 4/2005, 359–371.

- Opiskelijat kirkon työpaikoilla 2006. Kirkon työhön kelpoistavien koulutusten seurakunnissa tapahtuvan harjoittelun, työ-
säöppimisen ja yhteistyön arviointi ja kirkon toimintasuunnitelma niiden kehittämiseksi. Kirkkohallitus sarja C 2007:2.
Helsinki: Kirkkohallitus.
- Piispainkokouksen pöytäkirja 17.–18.8.1996. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Piispainkokouksen pöytäkirja 13.–14.9.2005. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Pärnänen, Anna 2005. Kirkon työntekijöiden työolot 2003. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 5. Tampere: Kir-
kon tutkimuskeskus.
- Rask, Katja; Kainulainen, Sakari & Pasanen, Sina 2003a. Diakoniatyön ja kirkon nuorisotyön arki vuonna 2002. Diakonia-
ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 3. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Rask, Katja; Kainulainen, Sakari & Pasanen, Sina 2003b. Koulutuksen antamat valmiudet seurakuntatyöhön. Diakonia-am-
mattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 4. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ryökäs, Esko 2000. Oppiiko diakonian? Vuosina 1986 ja 1987 hyväksytyjen diakonian koulutusohjelmien onnistuneisuus.
Kirkon tutkimuskeskus, sarja B Nro 79. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Salmi, Pontus 2001. Seurakuntien hengellistä työtä tekevien työmotivaatio. JTO-tutkimuksia sarja 14. Diss. Espoo: Johta-
mistaidon opisto.
- Salo, Eeva 2006. Kirkon virkaan opiskelevien hengellinen kasvu ja sitoutuminen kirkkoon. Selvitys kirkolliskokouksen yleis-
valiokunnan mietinnön 6/2004 pohjalta. Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto, sarja C 2006:4.
- Salomaa, Heikki 2007. Minustako papiksi? Soveltavia opintoja suorittava teologian opiskelija papin ammattikuvan ja iden-
titeettinsä rakentajana. Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja N:o 17. Diss. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Salomäki, Hanna 2004. Nuorisotyön tulevaisuus Lapuan ja Oulun hiippakunnassa. Nuorisotyöntekijöiden näkemykset am-
matti-identiteetistä, koulutustarpeista, alueellisista kysymyksistä ja työn tulevaisuudennäköistä. A: Tutkimusraportteja.
Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Stenström, Marja-Leena 1993. Ammatillisen identiteetin kehittyminen. – Ammattitaito ja ammatillinen kasvu. Teoksessa
Anneli Eteläpelto & Raija Miettinen (toim.) Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen 25-vuotisjuhlajulkaisu. Helsinki: Kas-
vatustieteiden tutkimuslaitos.
- Stenström, Marja-Leena; Laine, Kati & Valkonen, Sakari 2005. Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään. Hallinnon ja
kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysaloilta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot.
Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli 2002, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kysely kirkollisen alan koulutuksessa opiskelusta (3A)

Toukokuu 2006

Hyvä vastaaja,
Kyselyyn vastaaminen tapahtuu valitsemalla hiirellä mieleinen oikea vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus avoimissa kysymyksissä sille varattuun tilaan.
- Asteikkokysymyksissä valitse vaihtoehto napsauttamalla hiirtä sen päällä
- Avoimiin kysymyksiin voit kirjoittaa napsauttamalla ensin hiirtä teksti-ikkunan päällä

1) Opiskelijatunnuksesi

Diakissa kirjan ja neljä (4) numeroa, K-P amk:ssa seitsemän (7) numeroa.

|

2) Missä osallistuit tämän koulutuksen valintakokeisiin?

- ☐ 1 Diakissa
- ☐ 2 Keski-Pohjanmaan amk:ssa
- ☐ 3 Muussa ammattikorkeakoulussa, missä? _____

3) Missä yksikössä opiskelet tällä hetkellä?

- ☐ 1 Helsinki
- ☐ 2 Järvenpää
- ☐ 3 Kauniainen
- ☐ 4 Lahti
- ☐ 5 Pieksämäki
- ☐ 6 Pori
- ☐ 7 Oulu
- ☐ 8 Ylivieska (Keski-Pohjanmaan amk)

4) Missä suuntautumisvaihtoehdossa opiskelet?

- ☐ 1 Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
- ☐ 2 Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
- ☐ 3 Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
- ☐ 4 Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (Keski-Pohjanmaan amk)

5) Seuraavassa on lueteltu joukko herätysliikkeitä ja muita hengellisiä liikkeitä. Arvioi omaa suhdettasi niihin.

	kuulun kiinteästi	kuulun jossain määrin	en kuulu, mutta ajattelussani on vaikutteita	en kuulu
1 vanhoillislestadiolaisuus	☐	☐	☐	☐
2 muu lestadiolaisuus	☐	☐	☐	☐
3 evankelinen liike	☐	☐	☐	☐
4 rukoilevaisuus	☐	☐	☐	☐
5 herännäisyys	☐	☐	☐	☐
6 Kansan Raamattuseura	☐	☐	☐	☐
7 Kansanlähetys	☐	☐	☐	☐
8 Suomen Raamattuopisto	☐	☐	☐	☐
9 Opiskelija- ja Koululaislähetys	☐	☐	☐	☐
10 muu ns. viides				

herätysliike	☐	☐	☐	☐
11 karismaattinen liike	☐	☐	☐	☐
12 Tuomas-messu	☐	☐	☐	☐
13 Hiljaisuuden ystävät	☐	☐	☐	☐
14 taizélaisuus	☐	☐	☐	☐
15 Paavalin Synodi	☐	☐	☐	☐
16 helluntailaisuus	☐	☐	☐	☐
17 Vapaakirkko	☐	☐	☐	☐
18 yhteiskristillisyyys	☐	☐	☐	☐
19 jokin muu	☐	☐	☐	☐

6) Jos valitsit edellisessä kysymyksessä kohdan 19 = jokin muu, mikä se on?

7) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten uskoasi Jumalaan?

- ☐ 1 Uskon Jumalaan, niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa (esim. rippikoulussa)
- ☐ 2 Uskon Jumalaan, mutta eri tavalla kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa
- ☐ 3 En oikein tiedä, uskonko Jumalaan vai en
- ☐ 4 En usko Jumalan olemassaoloon

8) Kuinka tärkeä Jumala on elämässäsi?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ei lainkaan tärkeä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin tärkeä

9) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten uskoasi?

- ☐ 1 Uskoni on kasvanut vähitellen
- ☐ 2 Olen tullut uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana
- ☐ 3 En koe olevani uskossa, vaikka joskus aiemmin niin koinkin
- ☐ 4 En koe olevani uskossa enkä ole koskaan ollutkaan
- ☐ 4 Ei mikään edellisistä, vaan

10) Arvioi, miten seuraavat väittämät pitävät kohdallasi paikkansa. Valitse näkemystäsi vastaava vaihtoehto.

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	osittain samaa, osittain eri mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1 Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
2 Haluan työskennellä ihmisten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
3 Voin palvella ja auttaa lähimmäisiäni	☐	☐	☐	☐	☐
4 Saan mahdollisuuden omien lahjojen ja taipumusten toteuttamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
5 Arvostan tuntemaani tämän alan edustajaa	☐	☐	☐	☐	☐
6 Haluan saada jonkun ammatin itselleni	☐	☐	☐	☐	☐
7 Tälle alalle on helpompi päästä kuin monelle muulle koulutusalueelle	☐	☐	☐	☐	☐
8 Haluan toteuttaa Jumalalta saatua kutsumusta	☐	☐	☐	☐	☐
9 Haluan välittää Jumalan rakkautta	☐	☐	☐	☐	☐
10 Haluan julistaa evankeliumia	☐	☐	☐	☐	☐
11 Haluan auttaa muita heidän					

ongelmissaan	☐	☐	☐	☐	☐
12 Sovellun kyvyiltäni ja taidoiltani kirkolliselle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
13 Kotikasvatukseni on uskonnollinen	☐	☐	☐	☐	☐
14 Työ seurakunnassa on turvattu	☐	☐	☐	☐	☐
15 Haluan saada edes jonkin opiskelupaikan	☐	☐	☐	☐	☐
16 Olen kiinnostunut uskoa koskevista kysymyksistä	☐	☐	☐	☐	☐
17 Haluan saada selville omiin elämäkysymyksiini	☐	☐	☐	☐	☐
18 Vanhempani kannustavat minua tälle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
19 Kirkon työntekijän kannustus motivoi minua opiskelemaan tälle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
20 Toivon saavani selville, mitä todella haluan tulevaisuudelta	☐	☐	☐	☐	☐
21 Ystäväilläni on suuri vaikutus opiskelumotivaatiooni tällä alalla	☐	☐	☐	☐	☐
22 Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä	☐	☐	☐	☐	☐
23 Haluan pohtia uskontoon liittyviä kysymyksiä muiden kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

11) Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi opiskella tällä alalla?

12) Seuraavassa on lueteltu joukko tietoja, taitoja ja valmiuksia, joita erityisesti kirkon työntekijältä odotetaan. Yleensä nämä kehittyvät vähitellen. Arvioi omaa osaamistasi ja kehitysvaihetta tällä hetkellä seuraavissa asioissa.

	erittäin huonosti	melko huonosti	en huonosti enkä hyvin	melko hyvin	erittäin hyvin
1 Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	☐	☐	☐	☐	☐
2 Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	☐	☐	☐	☐	☐
3 Tunnen kristillisen etiikan perusteet	☐	☐	☐	☐	☐
4 Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	☐	☐	☐	☐	☐
5 Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	☐	☐	☐	☐	☐
6 Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	☐	☐	☐	☐	☐
7 Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	☐	☐	☐	☐	☐
8 Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	☐	☐	☐	☐	☐
9 Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmissa	☐	☐	☐	☐	☐
10 Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	☐	☐	☐	☐	☐
11 Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	☐	☐	☐	☐	☐
12 Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	☐	☐	☐	☐	☐
13 Osaan kuunnella ja auttaa	☐	☐	☐	☐	☐
14 Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
15 Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	☐	☐	☐	☐	☐
16 Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	☐	☐	☐	☐	☐
17 Osaan ohjata retriitin työskentelyä	☐	☐	☐	☐	☐
18 Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	☐	☐	☐	☐	☐

13) Mitkä edellisistä kohdista koet tällä hetkellä ammatillisen kehityksesi ja oman oppimisesi kannalta

tärkeimmiksi? Valitse niistä kolme tärkeintä.

	valitse vain kolme
1 Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	☐
2 Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	☐
3 Tunnen kristillisen etiikan perusteet	☐
4 Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	☐
5 Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	☐
6 Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	☐
7 Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	☐
8 Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	☐
9 Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmissa	☐
10 Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	☐
11 Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	☐
12 Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	☐
13 Osaan kuunnella ja auttaa	☐
14 Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	☐
15 Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	☐
16 Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	☐
17 Osaan ohjata retriitin työskentelyä	☐
18 Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	☐

14) Edellä mainittujen lisäksi kirkon työntekijän ydinosaamiseen kuuluu myös seuraavia osaamisalueita. Arvioi omaa osaamistasi ja kehitysvaihetta tällä hetkellä seuraavissa asioissa.

	erittäin vähäinen	melko vähäinen	kohtalainen	melko hyvä	erittäin hyvä
1 Yhteiskunnan tunteminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐
2 Yhteisöissä ja verkostoissa toimiminen	☐	☐	☐	☐	☐
3 Opettaminen ja ohjaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
4 Kehittäminen ja suunnitteleminen	☐	☐	☐	☐	☐
5 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
6 Kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐

15) Arvioi seuraavia väittämiä

	täysin eri mieltä	jossain määrin eri mieltä	en osaa sanoa	melkein samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1 Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön	☐	☐	☐	☐	☐
2 Tunnen olevani valmis kirkon työhön	☐	☐	☐	☐	☐
3 Aion valmistuttuani hakeutua kirkkoon töihin	☐	☐	☐	☐	☐
4 Aion valmistuttuani hakeutua muualle opiskelemaan	☐	☐	☐	☐	☐
5 Haluan tehdä pitkän työuran kirkon palveluksessa	☐	☐	☐	☐	☐
6 Kirkko on mielestäni luotettava työnantaja	☐	☐	☐	☐	☐
7 Seurakunta on työyhteisönä työntekijää tukeva	☐	☐	☐	☐	☐
8 Seurakuntien työtä johdetaan hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
9 Kirkon maksamat palkat ovat sopivalla tasolla	☐	☐	☐	☐	☐
10 Seurakunnan työntekijän joustava työaika sopii minulle hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
11 Tämä koulutus tarjoaa monipuoliset	☐	☐	☐	☐	☐

mahdollisuudet hakeutua kirkon töihin
12 Kirkon työntekijöitä arvostetaan
yhteiskunnassa

☐☐☐☐☐

16) Koulutus tarjoaa mahdollisuuden hakeutua työhön sekä kirkon että yhteiskunnan palvelukseen. Missä määrin työpaikkana kiinnostaa

	ei ollenkaan	vähän	ei vähän eikä paljon	melko paljon	erittäin paljon
1 kirkko (esim. seurakunnat ja kristilliset järjestöt)	☐	☐	☐	☐	☐
2 yhteiskunta (esim. kunnat ja järjestöt)	☐	☐	☐	☐	☐

KYSYMYKSET 17-20 KOSKEVAT KIRKOLLISTA AMMATILLISTA IDENTITEETTIÄ. SILLÄ TARKOITETAAN MUUN MUASSA KRISTILLISEN USKON TUNTEMISTA, TULKITSEMISTA JA HARJOITTAMISTA SEKÄ TYÖHÖN SITOUTUMISTA.

17) Mitkä nykyiseen koulutukseesi kuuluvat opinnot ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiäsi? Perustele!

18) Mitkä muut tekijät ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiäsi? Perustele!

19) Ovatko jotkut tekijät hidastaneet, vaikeuttaneet tai estäneet kirkollisen ammatillisen identiteettisi vahvistumista? Mitkä?

20) Mitä muuta haluat kertoa kirkollisesta ammatillisesta identiteetistäsi?

Lähetä

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA

D TYÖPAPEREITA

1. Meretmaa, Anne & Tiittanen, Hannele 2002. Toimintaohje kriisitilanteessa.
2. Helminen, Jari 2002. Tallinnan avohuolto 2001. Projektin loppuraportti.
3. Jaakkola, Hannu & Remes, Pirkko 2002. Korkeakouluyhteistyötä Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Yhteistyön arviointi vuodelta 2001.
4. Uutaniemi, Satu (toim.) 2002. Naiset ja tekniikka – uusia työllistymismahdollisuuksia satatunnassa. Hankkeen loppuraportti.
5. Latvus, Kari 2002. Seurakunta ja yhteiskunnan muutos. Raportti lisäkoulutuksesta Turun arkkihiippakunnassa.
6. Haavisto, Kari & Laine, Terhi & Leino, Liisa 2002. Sosiaalityöntekijät poliisilaitoksella. Kartoitus keväällä 2002 poliisilaitoksella työskennelleistä sosiaalityöntekijöistä.
7. Rask, Katja & Pasanen, Sina & Kainulainen, Sakari 2002. Työtyytyväisyys ja työyhteisön kehittäminen Diakissa. Diakin henkilöstökyselyn tulokset lukuvuodelta 2001-2002.
8. Suojoki, Raili & Kotila, Hannu 2002. Yhteisöllisempään työotteeseen – Yhteiskunnallisesti suuntautuvan perusterveydenhuollon kehittämisprojektin loppuraportti.
9. Sorva, Marja-Leena 2003. Työn kuormittavuus ja työnohjaustarve Päijät-Hämeen keskussairaalan synnytysosaston kätilöiden kokemana.
10. Laine, Terhi 2004. Ensi- ja turvakotitoiminnan palveluprosessien kehittäminen ja työssä jaksaminen. ETU –projektin loppuraportti.
11. Lähteenmäki, Suvi 2004. Sosionomi (amk) Eurooppaan töihin? Tutkimus sosionomi (amk)-tutkinnon vertailtavuudesta muihin eurooppalaisiin sosiaalityön tutkintoihin.
12. Mustakangas, Terhi 2004. Työelämysuhteiden kehittäminen viestinnän keinoin
13. Gothóni, Raili 2004. TUPA -sosiaalityön tukipalveluprojekti. Arviointiraportti 2004
14. Helminen, Jari (toim.) 2005. Yhdessä, erikseen ja yhteensovittaen.
15. Ahonen, Pasi & Helminen, Jari & Kortelainen, Hanna 2005. Sosiaali- ja terveysalan kouluttajatahot aluetoimijoina. Näkökulmia Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveysalojen kouluttajatahojen aluekehitys- sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaan.
16. Jokela, Ulla 2005. Virtaa työpaikoille. Tapaustutkimus Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään yksikön diakoniaharjoitteluista.
17. Hytönen, Niina & Hälikkä, Riikka (toim.) 2005. Minne menet digi-tv? Digi-tv:n sisältötuottamisen kehittämishankkeen väliraportti.
18. Isomäki, Tarja 2005. Perheet päivähoidon ja kotipalvelun perhetyön asiakkaana –lastensuojelun avohuollon kehittämishaasteet.
19. Pesonen, Aino-Elina & Zotow, Marianna 2005: Terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävä työ kouluympäristössä.
20. Vogt, Ilse 2005: Lastensuojelun laitoshuollon toimintakäytännöt ja –muodot.
21. Jääskeläinen, Ilkka 2005: Aikuissosiaalityö suurkaupungissa marginaalialueella elävien parissa.
22. Mantila, Seija 2005: Kaksoisdiagnoosipotilaiden hoidon ja tuen haasteet ammattihenkilö-

löstölle päihde- ja mielenterveystyössä.

23. Hurskainen, Petri & Toikkanen, Leena 2005: Vammaiset henkilöt avo- ja laitoshuollon asiakkaina – Lähityöntekijöiden, esimiesten ja johtavien viranhaltijoiden käsityksiä ammattitaitovaatimuksista vammaistytössä.

24. Karhia, Marjaana (toim.) 2005: Kokemuksia maahanmuuttajien ammattikorkeakouluopintoihin orientoivista opinnoista.

25. Armanto, Annukka 2005: Teknologiset sovellutukset apuna ikääntyneiden kotona selviytymisen tukena ja niiden tuomat osaamisvaatimukset sosiaali- ja terveydenhoitoalalla – Kotihoidossa työskentelevien näkökulmia.

26. Kenola, Jaana & Pesonen, Helena 2005: Julkisen- ja III sektorin sekä yritysmuotoisten palveluntuottajien mahdollisuudet.

27. Koski, Arja 2005: Ikäjohtaminen sosiaali- ja terveysalan työssä.

28. Pesonen, Arja 2005: Asiantuntijuus ja osaaminen sosiaali- ja terveysalan mielenterveystyössä. Pari-, tiimi- ja verkostotyö sekä muutos ja työssä jaksaminen.

29. Nieminen, Eija & Häkkinen, Jouni 2005: Noviisi ja ekspertti yhteistyössä.

30. Arvilommi, Nicola 2005: Monikulttuurisuus sosiaali- ja terveysalan ammatillisena haasteena.

31. Kivilaakso, Tuovi 2005: Sosiaali- ja terveysalan johtajuus verkostoituvassa palvelurakenteessa

32. Voima, Kyösti 2005: Maahanmuuttajien työllistyminen sosiaali- ja terveysalalle.

33. Nieminen, Kirsti ja Zotow, Marianna: Ikääntyvien auttamistyö. Hoitotyötä, sosiaalista auttamistyötä ja luovia menetelmiä.

34. Mikkola, Arto 2005: Hyvinvointia kohti. Pieni trilogia hyvinvoinnin uusiutumisen mahdollisuuksista.

35. Hyttinen, Nina K. 2005. Pieni askel yhdelle ravintolalle, suuri kaupungille. Järvenpään Ravintola-projektin toteutus- ja vaikuttavuusarviointi.

36. Launonen, Pekka 2005. Kirkon työntekijäksi?

37. Helminen, Jari ja Ikävalko-Ratia, Sini 2006. Keskustelualoite maahanmuuttajien monipuolisten koulutuspalvelujen puolesta.

38. Helminen, Jari 2006. Hyvinvoinnin rakentajat -projekti : prosessista, tuloksista ja projektin arviointia.

39. Siltala, Mika 2006. Empatiakasvatus ja sen tukeminen Hämeenkyrön kunnassa.

40. Djupsjöbacka, Stefan 2006. Mitä koulutuksen jälkeen? Diakonia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja saadun koulutuksen arviointi.

41. Rautasalo, Eija; Korhonen, Salla; Kuusela, Tuomo; Ylönen, Sirpa & Kivirinta, Mervi 2007. Co-opista Tukevaan Osuustoiminnan ja yhteisötalouden juurruttaminen osaksi ammattikorkeakouluopintoja

42. Launonen, Pekka 2007. KIRKON TYÖNTEKIJÄKSI KASVAMASSA. Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti vuosina 2004–2006. Kasvu kirkon työntekijäksi –hanke. 2.tutkimusraportti.

